

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr 2
februari 1961
pris 1 krona

tiden går fortare . . .

Hobbyarbete är en ypperlig syssel-
sättningsterapi! Med våra arbets-
satser kan Ni utan tidigare erfa-
renhet skapa de vackraste ting.
— Många arbetsmaterial att välja
på såsom flättningsarbeten, trä, lä-
der, plast m. m.

Beställ gärna genom Arbetstera-
peuten och rekvirera även vår ka-
talog med över 300 olika artiklar!

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9 — MALMÖ — Tel. 734 75

J. HEDMANS Litografiska Tryckeri

Eftr. LISA KRUSE

Specialitet:

Reklam-,

Emballagestryck m. m.

Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 228 92

Gynna
svensk industri

Aktiebolaget **PETTERSSON & TISELL**

Kinnahult

Ingv. Forsberg

Smides- &
Mek. Verkstad

BODEN

Strandplan 5. Tel. 110 72

— REKOMMENDERAS —

Viggo Berck Aktiebolag

EXPORTÖRER & AGENTER

Sågade och hyvlade trävaror, lådbräder,
snickerier, wallboard, plywood, träull.

Tunnelgat. 12

Tel. 10 19 50, 11 94 50

STOCKHOLM

GEFLE METALLGJUTERI

SVEN G. DAHLQVIST

Upplandsgat. 9, Box 251 Telefon 144 99
GÄVLE

Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
geringar i styckevikter upp till 600 kg.
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT

AMS presenterar

praktiskt arbetsprogram för 60-talet

Det har varit ett livligt punktskrivande under övergången till 60-talet. På åtskilliga områden dras riktlinjer upp för ett mera systematiskt handlande än under det splittade 50-talet. Detta gäller inte minst socialpolitiken och arbetsmarknadsfrågorna. Från experiments- och försöksverksamhet till samordning och långtidsplanering tycks vara ett axiom för många ansvariga i näringsliv och samhälle — det är ett tänkesätt som bör accepteras och respekteras av alla ansvarsmedvetna människor.

I förra numret av Status presenterade vi ett samordningsprogram på högsta nivå — den samordningsplan Rikskommittén för Partiellt Arbetsföra framlade för socialministern — och vi har i detta nummer glädjen att konstatera att arbetsmarknadsstyrelsen i sitt utförliga punktprogram principiellt ansluter sig till den samordningslinje handikapporganisationerna gett uttryck för. *Ams* har gjort en verklig kraftanstängning att åstadkomma ett sammanhängande arbetsvårdsprogram. Det hedrar arbetsmarknadsstyrelsen att den i förarbetet till punktprogrammet sökt kontakt med de handikappades egna organisationer, sökt utnyttja de erfarenheter och synpunkter, som dessa representera, och visat god vilja att tillämpa dessa erfarenheter i programskrivningen.

Det är inte möjligt att nu presentera hela innehållet eller ens valda avsnitt ur detta framtidsprogram. Man bör då märka att mycket i detaljer behöver diskuteras och putsas, innan arbetsplanen slutgiltigt fastställs och presenteras — det är

ett arbete som pågår inom styrelsen — men med några ord vill vi i alla fall här beröra innehållet. Arbetsvårdsprogrammet syftar främst till en *samordning* och effektivisering på hela området, dels ifråga om själva åtgärderna, metodik och arbetsformer, dels då det gäller bidragsgivning och inkoppling av olika instanser, som beröres av handikappfrågorna.

En viktig punkt är att *utbildning* för handikappade i görligaste mån samordnas med övrig utbildningsverksamhet. I nära samband med den huvudprincipen ligger *anpassningsundervisningen* för olika grupper, särskilt blinda, svårt rörelsehindrade och hörselskadade. Här finns många försummelser att reparera från gångna år. En systematisk *anpassningsträning* är grundläggande för att många handikappade ska kunna fungera och finna sig tillrätta såväl allmänmänskligt som då det gäller den dagliga rutinen på arbetsplatsen. Vid *nyplanering* av tränings- och skyddade verkstäder måste ett bredare register för sysselsättning skapas. Många grupper; tjänstemän, kontorsfolk, kvinnor och äldre intellektuella har haft små möjligheter att få del av arbetsåtgärderna hittills. Arbetsvården har på så sätt inte nått fram till alla grupper, som haft behov av den.

Näringshjälp — bidrag för startande av egen rörelse, inköp av arbetsmaskin, verktyg m.m. — är en form av hjälp många handikappade eftersträva för att klara sin försörjning, då andra möjligheter är uteslutna. Sådana ärenden blir ofta mycket tidskrävande därför att sö-

kanden bl. a. måste kontakta många olika instanser för att få medel — en samordning på denna punkt förutsätter en snabbare handläggning av näringshjälpsärenden. Det nya programmet innebär väsentliga förändringar, när det gäller rent praktisk handläggning av näringshjälpen och andra ärenden.

Om man nöjer sig med denna korta redogörelse kan det slutligen vara motiverat att något beröra åtgärdernas verkan sedan de väl vidtagits. På den punkten framhålls, att det är nödvändigt "att tid efter annan" göra undersökningar beträffande effekten av vidtagna åtgärder för en viss grupp eller grupper. Man vill bara livligt instämma i förslaget och understryka att *efterkontrollen* är viktig. Genom att på detta sätt följa upp fallen skaffar man sig erfarenheter och många misstag kan rättas till — både för den som direkt beröres av åtgärden och för arbetet i framtiden. Allt detta kommer emellertid att innebära skärpt bevakning av hela arbetsvårdsfältet. Programmets förverkligande kommer med kalla siffror talat att betyda utgifter, ökat personalbehov och större anslag för förstärkningar i medel på olika punkter. Vi får säkerligen anledning att återkomma till kostnadsfrågorna, men vi vill redan nu särskilt understryka, att en alltför försiktig inmatning av programmets olika delar i finansministerns budget kan fördröja eller rättare sagt trasa sönder effekten av samordningsplanen. Vi bör vid det här laget inte längre tvivla på att en rätt skött arbetsvård är en produktiv tillgång även i siffror räknat. *Sixten Hammarberg*

Tbc och andra sjukdomar bland restarbetslösa i Stockholm

Undersökningen bland de restarbetslösa i huvudstaden, omfattade män, vilka haft dagunderstöd genom arbetslöshetsnämnden i okt.—nov. 1959. Hela gruppen omfattade 439 personer. Endast 17 procent befanns vara fullt arbetsföra och hos åtminstone 1/3 var arbetsförmågan starkt nedsatt. Trots detta ansåg dock arbetsförmedlingstjänstemännen att man i 66 procent av fallen kunde bedöma arbetsdugligheten som tämligen hygglig.

De intervjuades åsikt — och tjänstemännens...

De tillfrågade hänvisade ofta till nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller för hög ålder — en del åberopade sin bostadssituation som särskilt prekär. Tjänstemännen påpekade samma faktorer men ansåg också att anpassningssvårigheter och alkoholmissbruk, lynnesegendomligheter och konfliktbenägenhet i åtminstone 1/4 av fallen bidrog till svårigheten att skaffa arbete. Anmärkningsvärt är att åtskilliga av alkoholisterna betecknades som dugliga arbetare. I flertalet fall förelåg en kombination av olika arbetshinder.

Tbc och ryggsador vanliga sjukdomsorsaker

Ryggsador och "utläkt" tbc förekommer ofta.

Anmärkningsvärt nog påträffades också personer, hos vilka upptäckts tuberkulos strax efter att de sökt arbete och bl. a. erbjudits beredskapsarbete. En av dessa hade t. ex. nekat att börja i lättare beredskapsarbete, emedan han tyckte det var för tungt för honom och då avstängts från understöd. Några veckor senare fick

han hämoptys och befanns lida av dubbelzijdig tuberkulos med kaverner. En annan, som påbörjade ett sådant arbete, avvek inom kort och befanns också ha tuberkulos med kaverner. Sådana fall manar till ökad försiktighet med personer, som förklarar sig icke orka med erbjudna arbeten.

Åtskilliga av de arbetslösa var invaliderade efter polio eller olyckshändelser, organisk nervsjukdom e. d. En del föredde allvarlig syn- eller hörselnedsättning, hjärtsjukdom, kronisk bronkit m. m. Inte mindre än 17 procent hade haft reciderande magsår, vilket vittnar om denna sjukdoms handikappande effekt på lång sikt.

Otillräcklig hjälp — läkarintyg saknas

Många tycks ha haft understöd, som varit mycket otillräckligt, vilket delvis förklarar de kärva tongångarna från de hjälp-sökande I en del fall föreföll det också, som om vederbörande tilldelats alltför tungt eller olämpligt arbete. Enstaka hade avstängts från understöd, sedan de — av den medicinska utredningen att döma med en viss rätt — ej ansett sig orka med det erbjudna arbetet. En person som bodde på ett ungarshotell, där han icke kunde vistas på dagen, avstängdes t. ex. också från understöd, sedan han förklarat sig förhindrad att ta erbjudet skiftarbete.

Bl. a. visar tbc-fallen, att de ibland inte ens förmått att skaffa behövliga läkarintyg för att stödja ev. arbetsförmåga. Möjligen skäms de också ibland för att gå till läkare i sin misär, sjuskiga, obadade och utan rena underkläder. Ett effektivt kuratorsarbete borde sättas in för att komplettera arbetslöshetsåtgärderna.

Inventera handikappreserven innan Ni anställer utlänningar

maning från metallordf. och disponent

Tillgängliga siffror vid detta nummers pressläggning visar att antalet arbetsökande vid landets arbetsvårdsexpeditioner passerat 30.000-strecket. Det är den högsta siffra vi någonsin haft, och om vi betänker relationen till en annan siffra — drygt 13.000 arbetsplaceringar — ser vi genast att åtskilligt återstår att göra. Vi har en arbetskraftsreserv — eller rättare arbetskraftstillgång — i de handikappade som måste bearbetas. Det nyligen inledda samarbetet mellan sjukvård och arbetsvårdsexpeditioner kommer med all sannolikhet att ytterligare öka antalet arbetsvårdsfall. Sett mot denna bakgrund är Metallindustriarbetarförbundets ordf. *Ake Nilsson* ute i rätt tid med sin maning att "finkamma" handikappreserven att utnyttja de handikappade och äldre arbetskraft istället för att importera alltför många utlänningar. Metallordföranden får instämmande från bruksdisponent *Bror Lagercrantz*, som framhåller att all tillgänglig inhemsk arbetskraft bör utnyttjas innan man griper till import. Dessa förnuftiga ord får inte tolkas som någon utmaning mot våra utländska arbetare — de ska självfallet känna sig välkomna då man öppnat arbetsmöjligheter för dem — men man ska heller inte bildligt talat "gå över ån efter vatten", om det finns outnyttjade tillgångar inom landets egna gränser. I övrigt hänvisas till uttalanden under "Pressekot" i detta nummer.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Ansv. utg.: **Einar Hiller**
Redaktör: **Sixten Hammarberg**
Red. och Exp.: Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 och 44 40 40
Postadr.: Box 4149, Sthlm 4
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund
Postgiron 95 00 11

Annonspriser:
Omslagets sista sida 500:—
1/2-sida 400:— 1/3-sida 225:—
1/4-sida 125:— 1/8-sida 65:—

Småannonser:
58 mm spaltbredd 65 öre mm
90 mm spaltbredd 90 öre mm

Prenumerationspris: Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

UR INNEHÅLLET:

Astma och allergi	6
TBC-sjuka i Turkiet	8
Finns det perfekta mödrar?	10
I blickpunkten	16
Litteratur	22
Bildkruss	24

OMSLAGSBILD:

Arbetsterapi på nya lungkliniken i Eskilstuna

Foto: Hasse Lundh, Eskilstuna

Befolkningsutvecklingen visar att vi måste hushålla med arbetskraften

säger Ake Nilsson, ordf. i Metallindustriarbetarförbundet. Vid nyanställningar inriktar man sig på yngre åldersgrupper — det är en genomgående tendens och resultatet blir att äldre och handikappade diskvalificeras. Befolkningsutvecklingen tillåter inte en sådan attityd säger metallordföranden. Metallindustriarbetarförbundet är vårt största fackförbund med drygt 280.000 medlemmar. Ake Nilsson vet säkerligen vad han talar om i egenskap av fackföreningsman. Han har stöd av den befolkningsprognos, som visar att fram till 1970 ökar årsklasserna över 40 år i förhållande till de yngre ålderna. "Det är angeläget att de som inom näringslivet och i samhället har till uppgift att rekrytera arbetskraft verkligen har detta klart för sig", framhåller metallordföranden i *Stockholms-Tidningen*:

Arbetsmarknadens parter måste aktualisera dessa frågor och de kan mycket väl behandlas i företagsnämnderna. Inom Metall har vi visat förståelse för önskemålen om import av arbetskraft men vi måste kräva att svensk arbetskraft i första hand skall utnyttjas. Det bör vara möjligt att finna lämpliga arbetsuppgifter både för äldre arbetskraft och för personer, som av olika skäl faller under beteckningen handikappad arbetskraft.

Det dröjde inte länge förrän svaret kom från arbetsgivarvidan — och det var ett klart instämmande i arbetstagarpartens deklaration.

Det är misshushållning att inte utnyttja de handikappade som kan göra en insats

understryker ordföranden i Industriarbetarförbundet, bruksdisponent Bror Lagercrantz. När man inte kunnat fylla luckorna med inhemska arbetare har rekryteringen i viss mån skett utomlands för att upprätthålla vårt näringslivs konkurrenskraft, men arbetskraftsimporten medför även en del nackdelar:

Detta tillskott har helt naturligt varit välkommet men man bör inte blunda för

att det även fört med sig en rad svårigheter; det gäller bostadsfrågan, språksvårigheter, matvanor, ja över huvud taget alla de problem som uppstår när människor med en annan mentalitet och andra vanor skall planteras in i en ny miljö.

Innan man tillgriper import bör den svenska arbetsmarknaden finkammas i avsikt att besätta arbetsplatserna med inhemska arbetskraft. Här kommer kvinnorna, de äldre och handikappade in i bilden.

PRESS | eko

Ökad deltid för kvinnor är troligen möjlig för kvinnor inom vissa områden, de handikappade kan efter lämplig skolning ofta göra en fullgod insats och vad pensionsåldrarna beträffar tror jag det är lyckligt med det system vi har i Virsbo, där arbetarna i regel inte går vid någon bestämd pensionsålder utan får hålla på så länge de vill och orkar.

En glädjande deklaration från arbetsgivarvidan

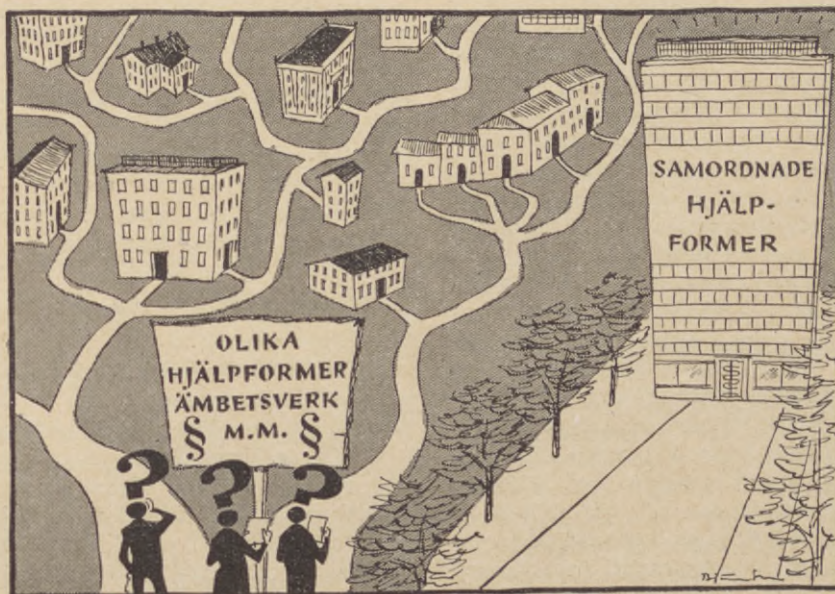
konstaterar *Aftonbladet* och poängterar att diskrimineringen av äldre och handikappade inte längre får fortsätta:

Handikappade kan efter lämplig skolning ofta göra en fullgod insats, framhåller man. Mer deltid för kvinnor är troligen möjlig inom vissa områden, är ett annat recept.

Detta positiva uttalande från arbetsgivarvärlden är glädjande. Man får bara hoppas att disponent Lagercrantz' syn anammas mer allmänt bland privata och offentliga arbetsgivare.

Vi anmäler vårt oreserverade bifall till synpunkterna — och hänvisar samtidigt till det upprustningsprogram för handikappades arbets- och konkurrensduglighet arbetsmarknadsstyrelsen förbereder. Inga "småsnåla" aspekter får hindra dess förverkligande — se ledaren i detta nummer!

HITTAR DU RÄTT I SOCIAL-SVERIGE?

Lite var har vi numer svårt att hitta i den sociala mångfalden — vägarna är många och husen och skyltarna ännu flera. "Rakare spår" och samordning i den sociala välfärden är ett önskemål — och särskilt för sjuka och handikappade.

Astma och allergi — svår kombination i framtidens sjukhusplanering

Inrikesministern tveksam inför "utbrytande av nya specialiteter" inom ramen för de nya regionssjukhusen

Höstriksdagen biföll den plan för regionsjukvårdens utbyggnad inrikesminister Rune Johansson lade fram för lagstiftarna i höstspurten. Principiellt sett är alltså nu den länge diskuterade sjukvårdsreformen färdig. Förslagets allmänna räckvidd och statens ansvar för bl. a. medicinsk undervisning och forskning har ansetts motivera att frågan skulle underställas riksdagens avgörande. Vissa specialiteter anses vara av den kvalificerade natur att de bör anordnas regionsvis. Riket indelas i sju regioner med regionsjukhus i Stockholm, Uppsala, Linköping, Lund—Malmö, Göteborg, Örebro och Umeå. Totalt beräknas 1.700 nya vårdplatser vid regionsklinikerna, drygt 200 läkare och omkring 500 sjuksköterskor erfordras i den utbyggda organisationen. Regionssjukvårdens utbyggnad beräknas kosta i runt tal 200 milj. kr.

Alla läkare har allergier i sin verksamhet

Bland de olika specialiteter, som ska inrymmas i regionssjukhusens märks bl. a. lungsjukdomar, rehabilitering, "långvarig kroppssjukdom" och yrkesmedicin. I den utredning, som föregått den nu av riksdagen godkända sjukvårdsplanen, är det intressant att ta del av vad som sägs om astma och allergisk sjukdom. Som bekant har dessa sjukdomsgrupper kommit in i lungsjukvårdens verksamhet på ett påtagligt sätt, då sanatorierna numera öppnats för andra patienter än tuberkulossjuka. "Allergiska sjukdomar är i hög grad karakteristiska för vår tid", framhåller utredningsmännen. Alla läkare möter allergier i sin verksamhet. Hudläkaren har många patienter med allergiska eksem, nässelutslag och andra hudsymtom. Invärtesläkaren och lungläkaren får ta hand om de astmasjuka. Reumatologen och specialisten på mag-tarmsjukdomar konfronteras ständigt med allergier. Öron-, näs- och halsläkaren behandlar hörsnuva och andra pollenallergier och allergiska tillstånd i näsan och dess bihålor.

Statsrådet Rune Johansson

Det är därför inte möjligt att sjukhusorganisatoriskt sammanföra de allergiska sjukdomarna — vården av dessa sjukdomar bör ej organiseras som en specialitet inom sjukhusorganisationen, vare sig på läns- eller regionsplanet. Däremot bör i första hand regionssjukhusen, men även centrallasaretten, få en mindre laboratoriemässig organisation för beredande av "allergenextrakt" och hjälp vid analysen av fallen ur allergisk synpunkt.

Vårdplatser vid "klimatsanatorium"

Beträffande astmasjuka understrykes behovet av klimatomväxling för såväl undvikande av allergenverkan som för behandling av samtidiga infektiösa tillstånd i luftvägarna. Utredningen anser sig inte böra närmare utreda storleken av vårdbehovet för astmasjuka, men framhåller att det finns behov av vårdplatser för dessa patienter vid anstalter av "typen klimatsanatorium". Som sådana skulle lämpa sig t. ex. tuberkulossanatorier, som ej längre behövs för sitt ursprungliga ändamål. Man kan även tänka sig andra sjukdomstillstånd, där klimatbehandling kan

Samarbetskonferenser i Malmö och Göteborg för handikappade

Ett bättre samarbete mellan olika grupper av handikappade har signalerats både från Göteborg och Malmö. I slutet av året hölls informationskonferenser i de båda städerna med livligt deltagande från såväl grupporganisationer som läkare och olika instanser, som är verksamma inom handikappvården. Det rör sig närmast om de lokala samarbetskommittéer, vilka sortera under Rikskommittén för partiellt arbetsföra. Vi hoppas att senare få möjlighet att återkomma till de många intressanta detaljfrågor gruppssamarbetet aktualiserat.

vara indicerad, och anstalterna skulle då vara öppna även för sådana patienter.

Olika åsikter om klimatets betydelse för astmasjuka

Klimatfaktorn bör ej tillskrivas en så avgörande roll som tidigare varit fallet, när det gäller astmasjuka, anser *Organisationskommittén för medicinska högskolan i Umeå*, men *Svenska lungläkarförbundet* menar däremot att klimatomväxling och sanatoriemässig hygienisk-dietisk behandling är av värde vid astma. Astmapatienter vårdas redan i stor utsträckning vid många lungsjukhus, och de lämpar sig enligt förbundets mening väl för vård vid lungavdelning, där lungläkarens sakkunskap i fråga om lungfysiologi etc. kan utnyttjas. Dessutom är astma utan tvivel en sjukdom på vilken man bör lägga dispensärsmässiga synpunkter anser lungläkarförbundet. Förbundet tillstyrker förslaget om att omändra ett centralsanatorium till en klinik för lungsjukdomar i allmänhet. *Sveriges yngre läkares förening* detaljgranskar begreppet "lungsjukdomar i allmänhet" och finner att om t. ex. astmapatienter skall vårdas på invärtesmedicinsk avdelning, lungcancer på thorax eller radioterapiavdelning, pneumonier på infektionsavdelning, återstår inte särskilt mycket. Att samla alla dessa till stor del kronikerfall respektive utredningsfall på

Forts. å sid. 18

Lungtuberkulosen på tillbakagång - men den är ingalunda utrotad säger medicinalstyrelsens chef

Medicinalstyrelsens chef, generaldirektör Arthur Engel.

GENERALDIREKTÖR
ARTHUR ENGEL TALADE
OM LUNGSJUKVÅRDENS
FRAMTID OCH INVIGDE
NY LUNGKLINIK
I ESKILSTUNA

Vid invigningen av den nya lungkliniken i Eskilstuna berörde generaldirektör Arthur Engel lungsjukvårdens framtid. Främst måste man då notera lungtuberkulosens starka tillbakagång, underströk herr Engel, men vi har ännu ett gott stycke kvar innan den utrotningsfas vi anser oss vara inne på är avslutad. Ännu år 1959 tillkom 4.449 nya fall av tuberkulos — centraldispensärernas register den 31 dec. 1959 upptog ca 58.000 personer med tuberkulos. Av de nyupptäckta fallen 1959 utgjorde nära 70 % lungtbcfall. En annan viktig förändring är förskjutningen av tuberkulos sjukdom mot högre åldrar. Eftersom systematiska obduktioner, när det gäller dödsfallsstatistiken, inte genomförs överallt, är det sannolikt allt för låga tal ifråga om dödligheten i lungtuberkulos den officiella statistiken nu visar oss.

Lungkräftan ökar

En dagsaktuell förändring ifråga om lungsjukdomarna är lungkräftans ökning. Denna sjukdom skördar nu dubbelt så många offer som lungtuberkulosen, dvs. 1.145 — i lungtbc dog under 1959 — 447 personer enl. den officiella statistiken. Medicinalstyrelsen kan nu för första gången redovisa cancerförekomsten i landets 1958 och ifråga om lungcancer ligger Sverige bättre till i förhållande till Danmark och Finland, men Norge visar bättre siffror än oss.

Starkt industrialiserade länder såsom England och Väst-Tyskland visar högre frekvens än de nordiska länderna. Orsakerna till lungkräftan studeras febrilt i alla länder — luftföroreningarna och tobaksrökningen är föremål för forskning, men ännu är man inte mogen för säkrare prognoser rörande orsaksfaktorerna. I den aktion för profylax och tidigdiagnos medicinalstyrelsen förbereder, bl. a. genom hälsokontroll, intar kampen mot lungkräftan förtursrätt.

Kemoterapi och lunginvaliditet

Kemoterapi under senare hälften av 30-talet och antibiotika vid mitten av 40-talet har medfört att vi på ett helt annat sätt än tidigare kunnt behärska bakteriella infektioner i luftvägar och lungor. Resultaten av denna behandling — hur framgångsrik den i stort sett har varit — har dock inte alltid medfört en fullständig återställelse. En viss lunginvaliditet i form av skrupningar, emfysem med abnormiteter av luftrören har kvarstått. Det har sagts att ett nytt lungklientel vuxit fram.

Hjälp åt astmasjuka — de behöver lungläkarens sakkunskap

Omhändertagande av astmasjuka har varit och är alltjämt ett mycket omdiskuterat problem. Säkert är emellertid att en väsentlig del av astmafallen behöver de resurser och den sakkunskap som lungläkaren kan erbjuda. Astma bör tillhöra lungläkarens arbetsområde. Jag har år efter år — men förgäves — sökt få en all-

män sjukdomsstatistik i vårt land, framhåller generaldirektör Engel. I avsaknad av sådan statistik kan vi inte följa astmans utbredning och inte ge svar på frågan om frekvensen — som stundom hävdas — är i stigande.

Lungkliniker medför bättre möjligheter för olika slags specialistvård

Även lungsjukvården måste anpassas till lägets förändringar och vår sjukvårdssituation i övrigt. Tuberkulosläkarna, specialister på en enda sjukdom i ett enda organ, har blivit lungläkare och deras organisation har blivit Sveriges lungläkarförbund. Från medicinalstyrelsens sida rekommenderas den lösning av lungsjukvården man valt inom Södermanlands läns landsting, nämligen inrättande av en lungklinik såsom del av centrallasarettet och med ansluten centraldispensär. Härigenom beredes lungsjukvården tillgång till alla ett centrallasarets diagnostiska och terapeutiska resurser, vilket en isolerad, avlägset belägen lungklinik vid t. ex. ett f. d. sanatorium inte kan erbjuda. Samtidigt tillför lungkliniken centrallasarettet de personella och materiella resurser som erfordras för en högklassig lungsjukvård. Den högsta organisationsformen för lungsjukvården blir emellertid att finna inom regionssjukhusens thoraxblock, dit lung- och hjärtkirurgisk verksamhet skall koncentreras och där en medicinsk lungklinik samt en hjärtklinik vidare skall ingå. Dessa regionskliniker är vidare utrustade med en rad serviceorgan, såsom laboratorium för andnings- och cirkulationsfysiologi, speciell röntgenavdelning m. m. Sedan mitten på 40-talet har jag redan som lasarettsläkare sett lungklinikerna som den riktiga lösningen av lungsjukvården på landstingsplanet, slutade generaldirektör Engel.

Riksdagens öppnande

pågår vid pressläggningen av detta nummer. I konungens trontal nämndes särskilt ökat stöd åt de partiellt arbetslösa. Finansminister Gunnar Sträng framhöll även senare vid presentationen av statsverkspropositionen i radio, att de partiellt arbetslösa sysselsättning, liksom olika vårdproblem för handikappade, nu måste ägnas större uppmärksamhet. Vi återkommer med utförligare nyheter i dessa frågor i Status marsnummer.

Rehabiliteringen av tbc-sjuka i Turkiet

Av Dr DÜNDAR ÖRS

Behandlingen av tbc-sjuka i Turkiet kan som i andra länder ses från två synpunkter:

1. Anatomisk och fysiologisk behandling.

2. Förbättring av de ekonomiska och sociala förhållandena för patienter som undergår eller undergått behandling.

Även om sjukdomen enkelt låter indela sig i dessa två huvudgrupper är det självklart, att man vid behandlingen av en tbc-patient inte kan negligera de biologiska och fysiologiska sidorna, så att de kan förbli aktiva medlemmar av samhället. Lösandet av dessa problem är dock endast möjligt om läkarnas livliga sociala omvårdnad säkras.

I Turkiet står vi f. n. inför problemet hur man skall kunna återge en efter sanatoriebehandling tillfrisknad tbc-sjuk hans sociala och ekonomiska levnadsförhållanden. Av denna anledning kan behandlingen av tbc-sjuka ses i fyra aspekter: uppspårande, sanatoriebehandling, poliklinisk behandling och rehabilitering. Av ekonomiska skäl kan behandlingen inte utsträckas till hela folket. Den verksamhet som bedrivs av statliga och kommunala sammanslutningar för bekämpande av tbc-sjukdomarna är alltså mycket begränsad och önskade resultat kan därför inte förverkligas.

Den turkiska socialförsäkringen omfattar å andra sidan endast de yrkesverksamma arbetarna, inte deras familjer. Allmän folkförsäkring existerar inte. Av dessa skäl kan kampen mot tbc inte få med folkets breda massor i sanatorie- och poliklinikbehandling. Det är i första hand önskvärt, att socialförsäkringen kommer att innefatta hela folket, att sängantalet på sanatorierna ökas, så att de sjuka utan väntetid kan intas för behandling.

Därtill måste det skapas möjligheter för kontroll av de tillfrisknade och ett även ur ekonomisk synpunkt löftesrikt liv tryggt för dessa.

Då sjukhusanstalter och organisationer för sjukdomens bekämpande befinner sig i fackutbildade händer och folkhälsoministeriet lägger stort värde vid öppnandet av nya sjukhus, finns numer betydligt större möjligheter för behandling av sjuka och för rehabilitering av dessa.

*

Det arbete som utföres av Turkiets arbetare skiljer sig betydligt från det ar-

Dr Dündar Örs

I oktober förra året samlades representanter för tio nationer i Wien för att dryfta gemensamma problem för tuberkulos- och silikopatier. Bland de olika ländernas landsförbund märktes bl.a. de livaktiga organisationerna i Mellaneuropa, Skandinavien och Västtyskland. Många betydande föredrag hölls under de fem dagar överläggningarna pågick, och Status är här i tillfälle att återge en framställning om rehabilitering av tbc-sjuka i Turkiet. Doktor Dündar Örs, rehabiliteringsläkare i Turkiet, själv närvarande som representant från sitt land, har varit vänlig nog att ställa sitt manuskript till vårt förfogande.

bete som utföres av deras amerikanska och europeiska kolleger. Gentemot det i stort sett mekaniserade arbetet i Europa och Amerika är arbetet i Turkiet mycket högre grad beroende av arbetarens fysiska kraft och den sjukas arbetsliv därför mycket tyngre. Så måste i Turkiet stenbrottarbetare, gruvarbetare, vävare, gjutare, svetsare, bärare, lokomotivförare, brevbärare, skraddare, murare, stål- och varvsarbetare "arbeta med sina händer och fötter". Då man betänker att en del av dem icke inbegripes i socialförsäkringen, är det klart hur viktigt det är med upprättandet av rehabiliteringscentra för att förbereda de tillfrisknade för nytt arbete.

Det begränsade antalet sängar för tbc-patienter förkortar sjukhusvistelsens längd. De sjuka måste vänta på att få plats på ett sjukhus, och kan i allmänhet inte beredas plats förrän sjukdomen nått framskridet stadium. Under dessa omständigheter kan de endast stanna kort tid på sjukhuset och utskrivs tämligen snart för att bereda plats åt väntande sjuka. Efter utskrivningen får de i stället behandling i poliklinik.

Under 1954 skapades på sanatorier och sjukhus eller i deras närhet rehabiliterings- och omskolningscentraler för tbc-patienter, vilka även skulle sörja för de sjukas livförsäkring.

Problemen växer emellertid av den anledningen att folket har en så låg bildningsnivå.

Analfabeternas antal motsvarar 56 % av befolkningen. Av de sjuka på sjukhusen är 25 % analfabeter, 26 % folkskoleutbildade, 31 % med realskoleexamen, 9,5 % med gymnasieutbildning och 8,5 % med universitetsexamen.

Följaktligen saknar en del av befolkningen all skolbildning och en annan del måste lämna sjukhuset efter endast halv behandling, men kan i sitt halvsjuka tillstånd inte återuppta sitt arbete och råkar därför i finansiella svårigheter.

*

Tjänstemannareglerna i Turkiet skiljer sig i dessa hänseenden för olika fall. I sjukdomsfall erhåller en tjänsteman med sex månaders tjänst två månader, med fem års tjänst tolv månader, med över fem år två år betald ledighet och behandlas under lika lång tid genom sjukförsäkring. Med undantag för olycksfall i arbete får försäkrade arbetare understöd och behandling endast en bestämd tidrymd. På grund av dessa ogynnsamma förhållanden har de sjukas rehabilitering blivit en viktig social uppgift.

För rehabilitering kommer två grupper i fråga:

1. Sjuka som före sitt insjuknande inte hade något bestämt yrke och måste lära ett yrke från början.

2. Sjuka som icke kan återta det tunga arbete de hade före insjuknandet och därför måste övergå till ett nytt yrke.

De första rehabiliteringsorganisationerna skapades 1954 i Turkiet med stöd av ministeriet för folkhälsa och socialvård. De första försöken igångsattes i Heyblida-sanatorium, Istanbul, varefter ett and-

ra rehabiliteringscentrum öppnades på tbc-sjukhuset i Yedikule och samma år ett tredje i Sisli genom stöd av föreningen för bekämpande av tuberkulosen. Liknande centraler har sedermera upprättats på sjukhusen för bentuberkulos i Istanbul och i Egirdir, vidare i Izmir, i Eskisehir och i Ankara på Atatürk-sanatoriet.

Rehabiliteringscentralen i Heybliada — Istanbul

Centralen som öppnades 1954 mottar rekonvalescenter i åldern 16—45 år, vilka genom röntgen- och biologiska prov konstaterats vara Kochbacillfria. De står även i fortsättningen under ständig kontroll.

De utbildas i åtta olika yrken: garvare, strumpstickare, urmakare, maskinskrivare, fotografer, elreparatörer, målare.

Till lärare söker man i första hand personer som tidigare själva varit tbc-patienter. Denna central är i första hand en omskolningscentral. Läkarna står i ständig kontakt med arbetsterapeuterna från olika yrken. Arbetstiden är från början två timmar och stiger till sex timmar alltefter som patientens kroppsliga och andliga hälsa stiger. Patienten själv väljer yrke. Vilopausar inlägges mellan arbetstimmarna. Det utförda arbetet betalas tyvärr inte.

Organisationens huvuduppgift är bl. a. att genom försäljning av de tillverkade artiklarna skaffa medel till patienternas hjälp.

I dessa centraler föres två kartotek:

1. Behandlingskort
2. Arbetskort

Det första ger sjukdomshistorien före och efter patientens intagande medan det andra anger elevens verksamhet och lärares personliga uppfattning om honom.

Rehabiliteringscentralen vid Tbc-sjukhuset i Eskisehir

Sjukhuset är avsett för lungpatienter och centralen tar i huvudsak emot patienter med kronisk tuberkulos. Anstalten är ny. De manliga patienterna sysselsätts med strumpstickning, målning samt tillverkning av nipper och pipor, de kvinnliga med tillverkning av konstgjorda blommor och med strumpstickning.

Rehabiliteringscentralerna vid sjukhusen i Baltalimani, Istanbul och Egirdir

De centraler som skapats vid sjukhusen för bentbc är ännu tämligen nya. De sjuka underkastas här undersökning av specialister för medicin och psykoteknik. Mycket göres för att återskänka patienterna möjligheterna till ett aktivt liv. Fotografering, snickeri, träsnideri, blomkonst och sömnad tillhör verksamhetsgrenarna.

Forts. å sid. 23

Under denna rubrik är inte frågorna bundna till något visst ämnesområde, men om deras innehåll är så formulerat att en längre utredning är nödvändig kommer frågeställningarna ev. att behandlas i någon specialartikel. Vi kan givetvis inte lova svar på allt, men vi lovar att göra vårt bästa — välkommen med frågor till oss! Adressen är: *Tidskriften Status*, Box 4149, Stockholm 4. Märk kuvertet "Fria frågor".

Vidga sysselsättningsramen för oss handikappade!

Läser i *Status* om dessa "träningsverkstäder" och "kliniker", där trä- och metallarbeten tycks vara det enda saliggörande för oss svårplacerade. Visst är det bra för en del — men ska alla pressas in i den där trånga ramen — var tog de intellektuella yrkena vägen? *Tjänsteman och "grågosse"*

SVAR: Det är riktigt att verkstäderna ännu inte kan bjuda så stor omväxling i sysselsättning. Men yrkesramen har knappast några inskränkningar, då det gäller ren yrkesutbildning. En handikappad har goda möjligheter att få den yrkesutbildning han är lämpad för under förutsättning att plats finns vid vederbörande skola. Alder och yrkesval kan diskuteras med tjänsteman vid arbetsförmedling.

Ordkineseri i "öppet" och "skyddat"

Skyddad sysselsättning betyder att man inte kan tävla om arbetstillfällen på "öppna" marknaden — så mycket har jag lärt mig — men hur länge räcker den där klassificeringen? När öppnas dörren till öppna marknaden — eller saknar den skyddade verkstaden dörrar, som leder ut?

Skyddad man med ordsinne

SVAR: Skyddad sysselsättning är avsedd för s.k. konkurrenssvag arbetskraft, som gärna inte kan ta ett jobb i öppna marknaden. Erfarenheterna visar att vi har många sådana människor, och den skyddade sysselsättningen vill "öppna en dörr", i de fall den är stängd för den arbetssökande på andra håll. Många, som kommer i skyddad sysselsättning gör ett mycket gott arbete, trots att de t.ex. av me-

dicinska skäl inte kan arbeta hel dag. Erfarenheterna visar att en tidsanpassning till arbetsmiljö och arbetsuppgift kan bana väg ut till den öppna marknaden, till ett yrkesarbete vederbörande visar fallenhet för. Skyddad sysselsättning är med andra ord en smidig och användbar form för att ge även svårt arbetshindrade en möjlighet att komma in i arbetslivet.

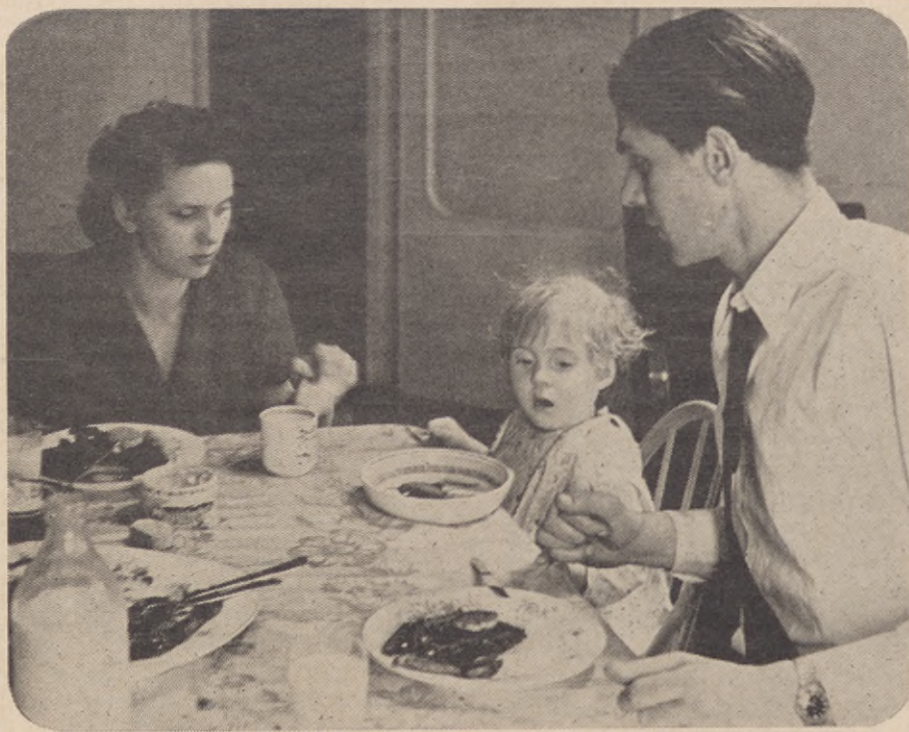

Tekniska hjälpmedel för den som behöver personlig upprustning

Vanföra och rörelsehindrade husmödrar är i stort behov av tekniska hjälpmedel — gripverktyg och specialredskap — för sin dagliga livsföring. Ingen missunnar denna grupp all behövlig hjälp, men det finns andra grupper som har liknande behov. En blind husmor är väl i många fall inte hjälpt med de standardverktyg som finns. Det finns gott om f.d. tbc-sjuka husmödrar med nedsatt arbetsförmåga — kvarstående sviter t.ex. efter en lungoperation — som skulle behöva olika hjälpmedel. En tvättmaskin eller en s.k. hushållsassistent skulle betyda oerhört mycket för att underlätta arbetet för en mindre bemedlad husmor med kvarstående sviter av lungsjukdom.

Tbc-patient och husmor

SVAR: Tekniska hjälpmedel för de ändamål Ni berör har i viss mån anvisats genom ett s.k. försöksanslag på 100.000 kr av statsmedel till De vanföras riksförbund detta år. Anslaget har varit tillgängligt även för andra grupper än vanföra. Det är oss bekant att också tbc-sjuka fått hjälp, bl.a. för tvättmaskin, men hela detta problem är ännu nytt och oprövat, varför vi inte anser oss nu kunna lämna direkta anvisningar för teknisk hjälp.

Det vore lyckligt om föräldrar kunde samarbeta ärligt, när det gäller barnens fostran, hävdas i denna artikel.

Finns det perfekta mödrar?

Mirjam Svenhard försöker klara ut en besvärlig fråga för oss

Alla mödrar vill vara perfekta mödrar. Det har ställts upp en idealbild för den civiliserade världens kvinnor: Sådan och sådan bör en moder vara och är hon inte sådan är hon en dålig mor. Vetskapen om att man är en dålig mor — för vem av oss när någonsin upp till idealbilden — skapar förtvivlan och ångest hos många. Neuroserna blommar och hon som ville vara så perfekt blir mindre och mindre kapabel att fylla de krav hon själv och andra ställer på henne.

I Amerika har man under de senaste åren börjat tänka om. Det har man här hemma också och fil. lic. Merit Herzman-Eriksson — psykolog vid Stockholms Central för psykisk barn- och ungdomsvård — orienterar oss i dessa nya tankegångar.

Vad är det viktigaste en mor kan ge sitt barn, är en av de frågor dr Gardner Murphy tagit upp på sitt forskningsprogram vid Menninger Foundation i Topeka, där han är chef för ett större forskningsteam. För 20 år sedan skulle man ha svarat kärlek utan någon närmare definition. Nu måste man erkänna att det ärligaste svaret på frågan är att de vet vi inte. Vi har börjat ta mer i beräkningen

att samspelet moder och barn emellan är så komplicerat att inte något fall är det andra likt. Det beror på vilken mamma det rör sig om och vilket barn...

— Tidigare har man på ett olyckligt sätt rört sig med ett standardideal. Mamma skulle ha vissa egenskaper t. ex. värme, styrka, kvinnlighet, trygghetsutstrålning etc. Vi sa att hon skulle ge barnet kärlek. Men kärlek är ett så diffust begrepp.

Allt detta har skapat osäkerhet och en viss förvirring i mödrakretsar och nutidsmodern har känt sig nedtryckt; hon har känt som om det begärts av henne något hon många gånger inte kan ge eller vara. Att detta sätt att angripa problemet är fel, börjar nu gå upp för många som arbetar med psykisk barnavård.

Det enda riktiga är att utgå från en helt individuell utgångspunkt och därvid i första hand ta hänsyn till de oändliga variationer av olikheter det mänskliga psyket rymmer.

— Vi som arbetar inom den psykiska barn- och ungdomsvården ser ju ofta hur en mamma kan lyckas ge ett eller flera av sina barn den trygghet och den stimulans de behöver då däremot det tredje

eller fjärde barnet kanske känner sig utanför och mamman inte räcker till.

En mamma kan också vara idealisk som småbarnsmamma men sen inte ha förutsättningar att tillfredsställa de behov som växer fram senare hos barnet, t. ex. i tonåren. Varje fall måste prövas noga och ses helt med utgångspunkt från samspelet mellan just denna mamma och detta barn.

Om man nu utgår från detta nya sätt att angripa problemet frågar man sig — kanske med en viss oro — hur skall då en mamma vara för att klara sin uppgift som mor, maka och yrkeskvinna?

Det enda möjliga kvinnan kan göra är att koppla av från de krav som ställs på henne och istället försöka vara sig själv — men för att vara sig själv måste man lära känna sig själv och bara det är en nått liten uppgift som man inte klarar av på en kafferast. Kan hon vara sig själv har hon också möjligheter att ge det bästa av sig med utgångspunkt från sina individuella möjligheter. Och att ge det är något helt annat än att försöka ge det, som andra väntar sig och som bilden av idealmodern kräver.

— Vårt arbete på rådgivningsbyråerna blir till stor del ett arbete med föräldrarna. Samtal med mödragrupper och individualbehandling av föräldrar ingår som ett intimt led i arbetet med barnen. En mamma skall hjälpas till att ge det bästa hon kan i varje stadium av barnets utveckling.

Något idealförhållande finns inte mellan hennes egen personlighet och barnens, åtminstone inte i alla livsskedan. Det måste bli så att hon klarar det bra i en del fall, i andra kanske hon måste lära sig acceptera att hon är oförmögen att just då ge det som barnen och mannen kräver av henne.

Det vore lyckligt om föräldrar kunde samarbeta ärligt när det gäller barnens fostran och inte ideligen hämma varandras bemödanden av rena prestigeskäl, som så ofta sker. Ofta kan pappan ge ett barn mer av trygghet och stimulans. Då bör mamman vara glad åt det och känna tacksamhet över att han fyller ut det tomrum som fanns mellan henne och barnet.

Det finns också fall när någon utomstående, en lärarinna, en annan vuxen person eller jämnårig vän kompletterar det som mamma inte kan ge.

En mamma som först och främst är insiktsfull och ärlig mot sig själv kan ge mer till sina barn än den som krampaktigt försöker vara det hon kanske inte har några som helst förutsättningar för att vara.

Tidningsrubriker

FEMTUSEN INDIER
HAR SVULTIT IHJÄL.
— Sådant är livet:
pascha och träl.

FLYGPLAN STÖRTAR
UTANFÖR RIO.
— Jaså, omkom
alla femtionio.

NEGER LYNCHAD
I DAKOTA I GÅR.
— Där har man släkt.
Undrar hur dom mår?

SPRITEN BLIR DYRARE
ÄR FÖREBÅDAT.
— Det var det värsta
jag någonsin skådat.

Nils-Eric Björsson

G. P. Larsson

"Mitt hjärta och min lever", viskar kinesen till sin käreasta, när han vill vara särskilt öm. Det hänger samman med att hjärtat och levern anses vara kroppens äldste och viktigaste organ. De olika organen är väl placerade i rangordning i den kinesiska anatomin. Även i västerlandet ligger hjärtat högt på rangskalan, särskilt hos vissa skalder och schlagersångare, som gärna håller till i hjärttrakterna. Skillnaden ligger väl i att österlänningen går mera systematiskt till väga. Kinesen filosoferar vackert och högstämt omkring sin kropps funktioner — vi däremot hemfaller gärna till sentimentala eller grovhuggna utsvävningar. Kinesen tar sin kropp på fullt allvar och läkekonsten i Mittens rike är alltjämt en konstfull vävnad med filosofiska och romantiska inslag.

Vördnaden för människokroppen tycks vara stor i Mittens rike, men samtidigt kan man hitta många exempel på omänskliga straff och tortyr i det gamla rikets historia. En

medicinskt

vis kines yttrade en gång till sina lärjungar, att han var djupt bekymrad över att inte ha skyddat sin kropp tillräckligt, "ty kroppen är inte vår egen egendom, utan en gåva som våra föräldrar och anfäder lämnat efter sig."

Samspelet mellan de olika kroppsorganen kan jämföras med arbetsfördelningen inom ett statligt departement, där hjärtat är "härskaren över alla ämbetsmän." Lungorna är förvaltningstjänstemän, som sörjer för lagarnas efterlevnad, levern är en "general" och leder de militära operationerna, mjälte och mage är ämbetsmän som har att "vaka över förråden", tjocktarmen har till uppgift att "bana väg för förvandling" osv. Går man vidare i detaljgranskningen i kroppens kinesiska ämbetsverk märks slutligen att lungorna är hemvist för själen.

ÖSTERLÄNDSK ROMANTIK

om människokroppen

Tro på onda andar, som tar säte i kroppen minns vi från bibliska berättelser. Sådant händer även i kinesisk folketro. Bilden visar det högtidliga ögonblick då den onda anden drives ut — under livligt intresse från publikens sida.

Endast långsamt tränger den moderna medicinen in i dagens Kina, motsträvt ger övertro och fördomar vika för realiteter. Det är en gammal sjukdomslära, grundad på årtusendens filosofiska system och spekulationer — den kinesiske forskaren är traditionsbunden, vill gärna inte bryta med förfädrens tro. Men man får heller inte glömma kinesens outtröttlighet att locka fram läkedom och medicinsk kraft ur örter och blommor. Kanhända har vi i Västerlandets medicinska kliniker en hel del att hämta ur denna "växtlära", även om vi har all rätt att vara skeptisk mot blandningar av "blomdagg" och "ostronpulver" som torkats i Österlandets sol.

Under alla förhållanden bör vi med djupt intresse ta del av den sammanställning över *Läkekonst i Mittens rike* Natur & Kultur låtit sammanställa. Det är en smakfull volym, vackert illustrerad och med god typografisk utstyrsel. Trots att vi i dag anser oss ligga åtskilliga hästlängder före Österlandet i medicinsk teknik, bör vi må väl av att läsa om landet, där vördnaden för kroppen tagit sig så många egendomliga uttryck och där filosofiskt sköna tankar satt så djupa spår på bladen i den medicinska litteraturen.

S. H.

H. Wallöfer/A. v. Rottauscher:
Läkekonst i Mittens rike,
Natur & Kultur, pris häft. 27:50.

Vår modernaste anläggning för
lungsjukvård finns i
ESKILSTUNA

Se i övrigt sidorna 14–15 —
och läs vidare generaldirektör
Engels synpunkter på lungsjuk-
vårdens framtid på sid. 7!

LUNGKLINIKEN I ESKILSTUNA

Status har besökt lungkliniken i Eskilstuna och är här i tillfälle att presentera Sveriges modernaste lungklinik. Det senare påståendet är inga överord. Man kan vidare påstå, att lungkliniken är den första egentliga "seriemodellen" för landstingens nya giv att överföra lungsjukvården till en central anläggning med bättre möjligheter till samarbete med övriga specialister inom sjukvården. Lungkliniken i Eskilstuna är nämligen "tvillingbror" till centrallasarettet; en fristående byggnad på samma tomt som lasarettet. Alldeles bakom byggnaden ligger en härlig skog med möjlighet till stärkande barrdoftsupplevelser, skogspromenader och stillsamma idrottsövningar på krocketplan och golfbana, för patienterna. Den gamla sanatoriemiljön är alltså inte helt utplånad i Södermanlands län sedan Lötts sanatorium, efter 46 års trogen tjänst, upphört att vara lungsjukvårdsanläggning.

Begreppet lungklinik får vi lära känna närmare genom chefläkaren Ivar Källqvist, som visar omkring i byggnaden. På tal om relationerna mellan olika sjukdomsgrupper visar oss dr Källqvist några siffror för månaderna april–december. På ett 90-tal patienter var grupperingen: 50 lungtbc, 30 andra fall av lungsjukdomar och 20 fall med annan tbc än lung-

Överläkare Ivar Källqvist

tbc. Under vår vandring genom kliniken upptäcker vi den gamla, hederliga kvävgasapparaten i ett rum. — Den användes inte längre, upplyser oss doktorn på en fråga. Det finns numera en hel serie av andra metoder i den moderna lungbehandlingen — framförallt kemoterapi — som snabbare leder till resultat och därför har gasetoden satts på undantag, i varje

fall använder man den inte nu på lungkliniken. Sjukgymnastik och att lära riktig andningsteknik är viktigt. Kliniken har gymnastiklokal och anställd sjukgymnast, och sjukgymnastiken sätts in både före och efter en lungoperation för att patienten ska vara väl förberedd och ha möjlighet att förbättra sin andningskapacitet under behandlingens skiftande faser.

Centraldispensären är också inrymd i klinikbyggnaden och har egen ingång, och vidare fäster man sig vid det moderna arkivet med lungfilm i skiftande storleksgrupper, flyttbara, motordrivna hyllfack och skinande blanka röntgenapparater av senaste snitt och konstruktion. Kommunikationsväsendet i detta perfekta sjukvårdsmaskineri imponerar kanske mest — allt onödigt spring i trappor och korridorer motarbetas effektivt med bl. a. ett snabbtelefonsystem, som sammanbinder sjukavdelningarna; ett system av samverkande "spökröster", från bottenvåningen till de översta takåsarna i byggnaden.

Kliniken har 60 vårdplatser för den slutna vården fördelade på två avdelningar. Ingången till vårdavdelningarna ligger under den våning, som bl. a. innehåller

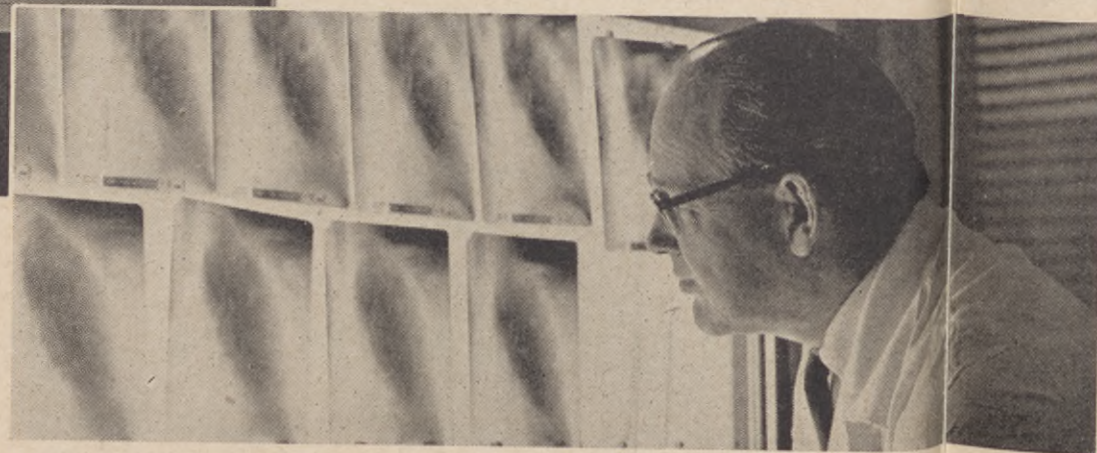
Forts. å sid. 26

Central lungklinik bryter lungsjukvårdens isolering

Lungkliniken i Eskilstuna har ingen direkt förebild, säger chefsläkaren, Ivar Källqvist. — "Den är efter bästa förmåga 'skräddarsydd' för sitt ändamål", att betjäna lungsjukvården och skapa bästa möjliga kontakt med alla specialiteter, som berör detta vårdområde. Möjligheterna härtill är goda. Kliniken ligger nära staden, alldeles intill lasarettet, men ändå på ganska behagligt avstånd från industri-stadens "rök" och "damm". En av nyheterna i förhållande till de äldre sanatorierna, är att man inte spaltar upp patienterna på kvinnliga och manliga avdelningar. Kvinnor och män vårdas på samma avdelning, vilket kunnat ske utan olägenhet. En förutsättning för detta arrangemang är att varje sal försetts med ett körrum, där tvättrum, klädrum och toalett inrymts. Varje rum utgör sålunda en enhet i hygieniskt avseende. Gemensamma tvät- och toalettrum har därför blivit överflödiga — och trafiken i korridorerna avsevärt mindre. Systemet med blandad beläggning kvinnor—män betyder att vårdplatserna kan utnyttjas smidigt och rationellt.

"Var så god! — här ligger lungkliniken" — och damen hoppar av och beger sig upp mot byggnaden, som ser ljus och luftig ut med sina många fönster.

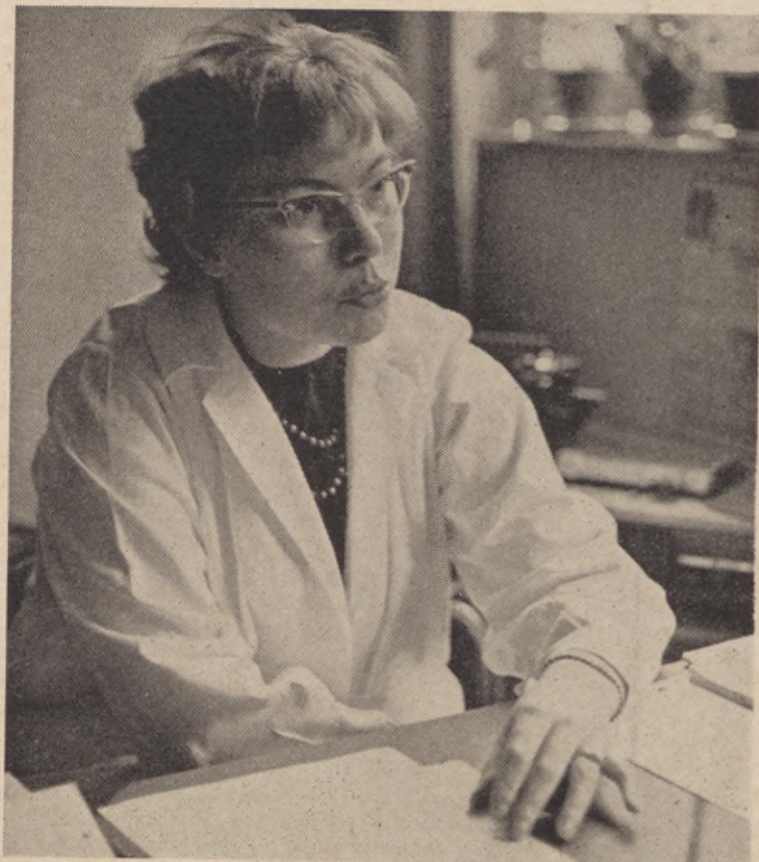

Dr Ivar Källqvist granskar en serie lungfilmer och lär oss att en modern lungläkare måste vara "film-expert" eftersom vår "inre människa" inte låter avslöja sig så lätt.

FOTO:
HASSE
LUNDH
ESKILSTUNA

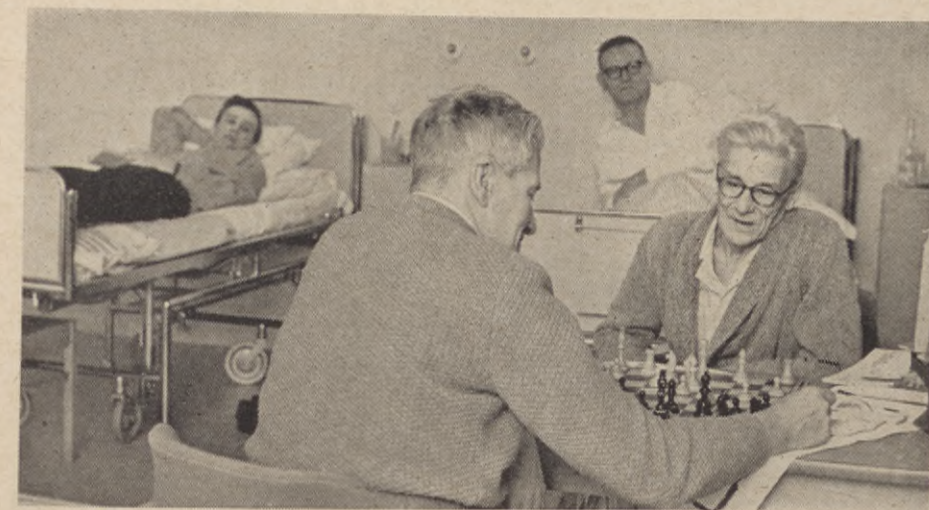
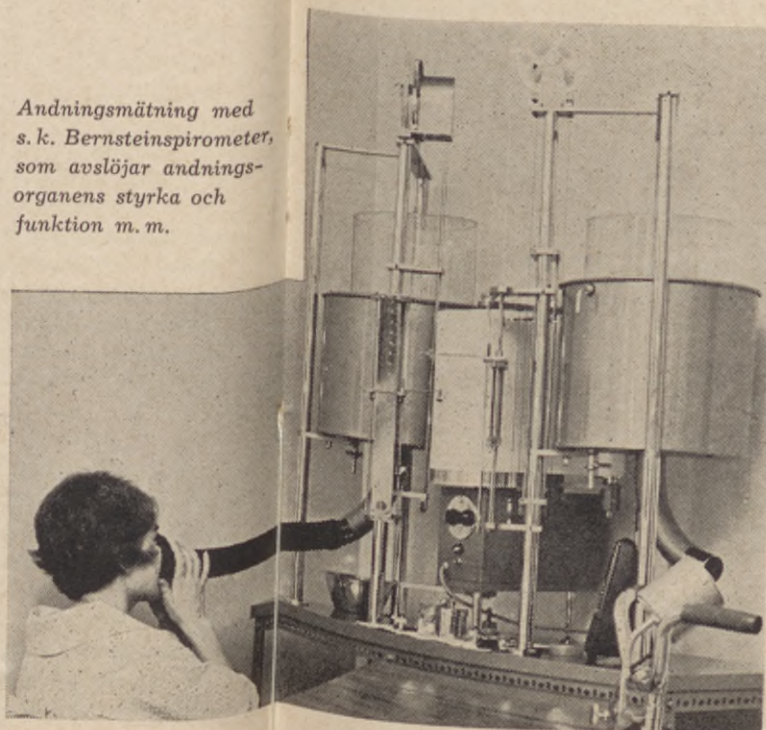

Lungkliniken har ett bra bibliotek och en rullande bokvagn för sängliggarna. Förutom den "fasta litteraturen" har Sv. Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar ett vandringsbibliotek med facklitteratur för patienter, som ägnar sig åt fackstudier.

Kurator Liselotte Jarl regerar i översta våningen, där även patienterna har en lokal för sysselsättnings-terapi, trä- och metallslöjd, vävning och andra aktiviteter. Kurator Jarl sköter de sociala frågorna, och hon tycker att det är en bra kontaktmöjlighet att gå med på doktors rond, då hon får träffa och lära känna patienterna.

Andningsmätning med s. k. Bernsteinspirometer, som avslöjar andningsorganens styrka och funktion m. m.

På salen ägnar man sig åt vila, men även ett parti schack, ett spel med rotfasta anor hos lungpatienterna. Arbetsterapi bedrivs i särskild lokal under sakkunnig ledning av anställd terapeut.

lade sig Humbla & Mumbla och även om de inte var lika berömda som Max Hofzinsler så var det god klass på deras föreställningar. De hade nyss haft en strålande framgång i Strömsund men där insjuknade Mumbla i halsfluss och Humbla spankulerade omkring och kände sig överflödig. Då fick han händelsevis se en av Enok Molins affischer.

Aha, tänkte han, en skojarare och charlatan, en klåpare i vårt hedervärda skrå! Men han var i grund och botten en godmodig natur och eftersom Mumbla låg nerbäddad på sjukstugan beslöt han sig för att ta en tripp till Ulriksfors.

*

Salen i Folkets Hus var inte ens halvbesatt men Humbla satt längst fram och han njöt obeskrivligt. Enok Molin utförde inte ett enda trick rätt men uppträdde så naturligt och oskyldigt att Humbla ögonblickligen förstod att denne omedvetne clown skulle bli ett bra plus i en väldirigerad ensemble. Och när föreställningen var över och de knotande åskådarna avlägsnat sig klev Humbla fram och presenterade sig.

Hur samtalet mellan de två trollkarlarna avlöpte är inte bekant. Men nästa morgon följde Enok Molin med till Strömsund. Och redan samma dag lät Humbla beställa nya affischer. På dessa stod inte längre Humbla & Mumbla utan Humbla, Mumbla & Tokilätt.

Och det var under artistnamnet Tokilätt som Enok Molin började sitt segerståg som trollericlowen. Varhelst den omaka trion reste omkring drog de fullt hus och aldrig applåderades det och skrattades så hjärtligt som när Tokilätt visade sig på scenen. Det var hans fumlighet och hans misslyckanden som skapade hans popularitet och de största bifallen skördade han med de fem ringarna och den itusågade damen.

Enok Molin trodde till att börja med att han utförde tricken rätt men när han så småningom begrep varför han applåderades höll han god min, ty som redan nämnts så var hans optimism ljusblå och hans samvete rymligt. Allt var ju, som han hävdade redan från början, bara skoj och huvudsaken var att publiken trivdes och att kvällskassorna ökade.

*

Och så randades äntligen den kväll då Enok Molin blev i tillfälle att kröna sin triumf. Det var när Humbla, Mumbla & Tokilätt uppträdde i det till bristning fullpackade Folkets Hus i Svalåsen. Det var en revansch som hette duga ty maken

I blickpunkten

Leksaksindustrin blommar, gödslad av barnbidrag och överflödande kärlek från föräldrar, som älskar sina barn intill slöseri. Så hörde vi en folkhemskritisk vän kommentera det tilltagande lättsinnet på praktiskt taget alla områden. — På morgonen är ungarna alldeles nedslitna av TV-tittande och leksakerna ligger i en oregelbunden röra på köksgolvet, där olyckliga pappor och mammor riskerar att bryta benen av sig. När ungarna blir lite större tar sig leklynnen ännu starkare uttryck. Bilstölderna är en direkt fortsättning på lekarna med "oskyldiga" järnvägståg och bilar på köksgolvet. Under tiden arbetar experterna med effektivare billäs, och hyllmeterna av statistik över ungdomsbrottsligheten växer i utredningsmännens lokaler.

◇

Djupt betryckta över dessa dystra iakttagelser gick vi ut på stan och tittade i skyltfönster, där vi till vår fasa upptäckte att det fanns visst fog för de — i vårt tycke — något hädiska funderingarna kring våra barns moraliska fallenhet. Vi studerade en mångfald av mekaniska lekverktyg: bilar, flygmaskiner, knallpistoler och andra motor- och knalleffekter. Leksaksfabrikanterna sörjer för att barn och ungdom ska ha full sysselsättning. Deras fantasi är nästan gränslös, när det gäller att hitta på nya och stimulerande fröjder för barnkammaren.

◇

För vår del försökte vi bedöma allt detta ur framstegsvänlig synvinkel. Att syssla med mekaniska leksaker är nyttigt för fingrar och hjärnor; de tidigt väckta kunskaperna kommer väl till pass för ungdomen, som ska ta hand om ledningen i vårt mekaniserade samhälle. Tänk på det herrar och damer, kverulanter och småsparare! När vi är gamla och sitter och nöter på stolsitsen och knaprar på ATP-pengarna och andra ev. tillgångar

— då ska ungdomen jobba för att hålla hjulen igång. Och inte ska vi missunna dem barndomens glädjeämnen. Fast nog fick vi nöja oss med mycket mindre när vi var små. För att nu inte tala om våra förfäder och stenåldersbarnen, som var hårt tuktade och bara fick leka med tråkiga grå stenflisor och omålade trästicker.

◇

Upplivade av dessa optimistiska funderingar gick vi över till plastleksaksavdelningen, där det inte rädde motorsurr och knallar utan en stillsam atmosfär. Dockor med stora himmelsblå ögon låg och stirrade på oss, en del så stora och levande att de såg ut som riktiga små barn. Vi glömde motorsurret, järnvägstågen och revolverknallarna, och kände oss ha kommit till en oskyldig himmel med idel klara ögon och oförvitliga barnasinnen. Vid en disk stod en ung kvinna, lika glad, rödmalad och blåögd som dockorna, och demonstrerade det sista i dockbranschen, plastkvinnan. Plastkvinnan var cirka en halv meter hög, en modell, som kunde levereras isärtagen med alla skelettdelar, inälvor, hud m.m. En baby medföljde också — och utbytbar magstorlek så att kvinnan kunde "byggas i grossess". Där fick alltså storken och andra slingriga lögnen den slutgiltiga dödsdomen. Plastkvinnan är sanningen och livet. Nu vet vi det och därmed punkt och slut med de biologiska irrlärorna för sanningssökande barn. Kunde man nu också vara lika uppfinningsrik att tala om hur man bör vårda sina kroppsdelar och funktioner på rätt sätt vore mera vunnet. Man kan t.ex. tala om att man inte bör köpa cigaretter och dra ner svart, sotig rök i de rena fina rören, i halsen och lungorna, för då skrupnar plasten och dockan kan få lungkräfta och bli förfärligt illa sjuk. Men sådana "onda sagor" hör hemma i de vuxnas värld och får inte fördystra atmosfären i leksakslandet.

till applåder har varken förr eller senare ekat i Svalåsens primitiva Folkets Hus. Märkligt nog fanns det emellertid en bland publiken som inte gillade Tokilätts clownier. Det var den forna hjälpredan

Pär. Men han hade tyvärr, som Enok Molin tidigare sagt, inget begrepp om hur man skall trola så det fanns inte en kotte i Svalåsen som brydde sig om vad han tyckte och tänkte.

På stubben i skogen sitter far...

Då vi gick hem från skolan på vintern gjordes små utvikningar. Vi gick inte direkt raka vägen hem. Nej, varför skulle vi göra det? Efter en lång skoldag behövdes "friare arbetsformer".

På hemvägen fanns ett stort skogskifte. Där avverkades skog på vintern. Vi såg de långa, snötyngda granarna liksom flaxa hjälplöst med grenarna, störta omkull och begrä-

— Gå hem nu jänter, sa far stillsamt.

Ett vinterminne

ritar här

Elsie-Britt Stenqvist

vas med brak och ett väldigt snömoln, som spred sig runt omkring. — Se opp, jänter, så ni inte blir halt å lemmalytt i unga år", skrek far då vi kom travande. Sedan satte han sej på stubben och myste med sågen över knäna, torkade sej i ansiktet med näsduken. Att stå krokig i ryggen och fälla träd var styvt jobb... vi såg att "far" var tagen. Han behövde lite uppmuntran.

Egentligen var namnet "far" missvisande, för han var inte far varken till oss eller några andra barn. "Far"

var en högst egen krumelur, en gammal untkarl, en repslagare, som farit vida kring, men på äldre dar fastnat i vår bygd och sysslade med lite av varje. Han reparerade redskap, snickrade och byggde båtar på sommaren, var en omtyckt mångsysslare, välkommen överallt, där det fanns trasiga redskap och olika snickeriarbeten. På vintern tog han det lugnt. På hygget arbetade han några timmar om dagen åt en bonde, men han var ingen vanlig skogsarbetare, tog det lugnt eftersom han inte ansågs tillhöra yrket. "Far" hade guldringar i öronen. Vi för vår del visste inte om någon annan som hade guldringar i öronen — åtmins-

tone hade vi aldrig sett någon. Dessutom var "far" alltid så snyggt klädd, hade en grön sammetsliknande storväst, tjocka, snygga grå byxor och blanka skor, som alltid såg nya och präktiga ut. En röd och vitrandig yllehalsduk hade han på sej. Den hängde liksom löst omkring axlarna, då han sågade och högg, men då han satte sej på stubben sveptes halsduken flera varv om halsen. Då såg "far" allra finast ut, tyckte vi — han var grann i halsduken, röd och varm i ansiktet — och guldringarna i öronen glänste.

Vi ställde oss framför stubben, svängde med skolväskorna och sjöng: "På stubben i skogen sitter far, mor sitter hemma och spinner..." Då skrattade gubben så örringarna dallrade. För det där var en visa ur en skolbok, en visa vi gjort om. Den hette "Den lille kolar-gossen" av Erik Gustaf Geijer, en skoldikt vi tonsatt själv, fast i stället för stubbe skulle stå "milan" förstås... för det handlade ju egentligen om en kolare! Men hur skulle vi kunna tänka oss "far" som kolare! Han som alltid var så ren och snygg!

"Erik Gustaf Geijer var en bra karl, han tillhörde Götiska förbundet... å han tyckte om frisk luft", sa "far" och tittade eftertänksamt på oss. Vi visste förstås inte så mycket om Götiska förbundet, men frisk luft gillade vi också. Sen tog han yxan och började kvista av, och vi sprang efter, plockade kvist och lade i en stor hög, rund och grön mitt i den vita snön, trampade upp en stig runt, tog varandra i hand och

Forts. å sid. 18

...och lekte att det var midsommarstång — mitt i vintern...

■ PÅ STUBBEN I SKOGEN...

Forts. fr. sid. 17

lekte att det var en midsommarstång — mitt i smällkalla vintern!

Då vi hållit på en stund tog "far" fram klockan. Vi visste att det var tid att gå hem. — "Gå, hem nu jänter", sa han stillsamt och vi lydde ögonblickligen, för vi hade en väldig respekt för "far", trots att vi betraktade honom som en jämlike. Våra utflykter till hygget var högtidsstunder, vi fick vara rädd om dem, inte missköta oss. Att sjunga för "gubben på stubben" var något utanför skolans stränga ritual, något vi hittat på alldeles själv. Troligen skulle ingen annan skogsjobbare uppskattat en sån sångarhyllning. Gubben på stubben var en alldeles egen figur — och många gånger har jag efter dessa gångna skoldagar funderat över vem han egentligen var. Såna gubbar finns inte i skogen numera — varken i min hembygd eller på annat håll.

■ ASTMA OCH ALLERGI

Forts. fr. sid. 6

sjukhus, som ofta saknar direkt anslutning till övriga nödvändiga specialavdelningar, förefaller mindre ändamålsenligt. Föreningen ifrågasätter om vården av lungsjukdomarna — fränsett lungtuberkulosen — i framtiden kommer att kräva specialavdelningar. En särställning intar givetvis de fall, som fordrar kirurgisk behandling och för dessa finns redan de thoraxkirurgiska avdelningarna.

*

Inrikesministern uttalar beträffande regionsspecialiteterna, att man bör vara försiktig "ifråga om utbrytandet av nya specialiteter". En specialist, inriktad på sitt avgränsade område, löper lätt risken att förlora "helhetsbilden av den sjuke". Trots detta är det emellertid nödvändigt att gå vidare på specialiseringens väg. I övrigt instämmer inrikesministern i att vården av de allergiska sjukdomarna ej bör utbrytas som specialitet, vare sig på läns- eller regionplanet. Mindre laboratorier för beredning av allergenextrakt bör inrättas, i första hand vid regionsjukhusen. Kurortsmässig vård för astmasjuka, bl.a. genom att ta tuberkulosanatorier i anspråk för dessa vårduppgifter, föranleder ingen erinran från statsrådets sida. En viss försiktighet bör dock iakttagas till dess erfarenheter vunnits rörande värdet av denna vårdform.

Emil Johanson-Thor:
"Snö över byn".
Litografi.

Som vi här tidigare nämnt är årstiderna en av de dominerande motivkretsarna inom bildkonsten.

Årstidernas växling var, som vi också antytt, för de första människorna en av tillvarons primära sidor och man skulle kanske därför vänta att årstiderna var ett mycket vanligt motiv inom den allra tidigaste bildkonsten. Men så förhöll det sig som sagt inte: de äldsta bilder man känner till är djurmotiv och tillkomna i jaktmagiskt syfte.

LIVET PÅ LANDET

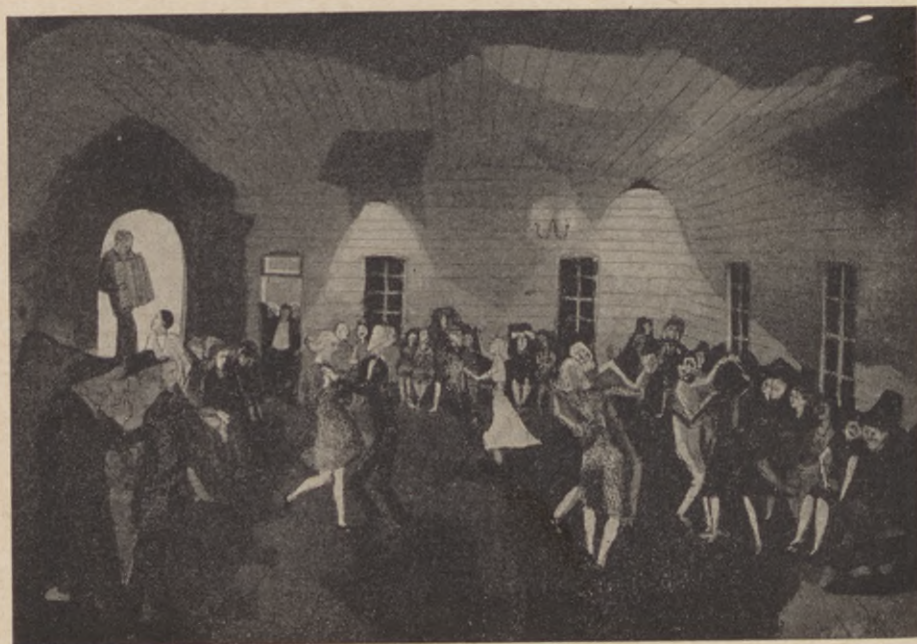
en översikt om konst
av Nils-Eric Björsson

ILLUSTRATIONERNA
från FIB:s Konstklubb

Vi har på denna plats presenterat en del olika motivkretsar inom grafiken, det vill säga den svartvita grafiken. Hur några svenska grafiker fångat vintern har vi redovisat för; inom den svartvita grafiken har just vintern fått sin stora plats. Men det har sin orsak i att vintern ligger särskilt väl till för konststartens uttrycksmedel.

Men även sommaren är en flitigt använd motivkrets; sommaren i svensk grafik har också en artikel hetat.

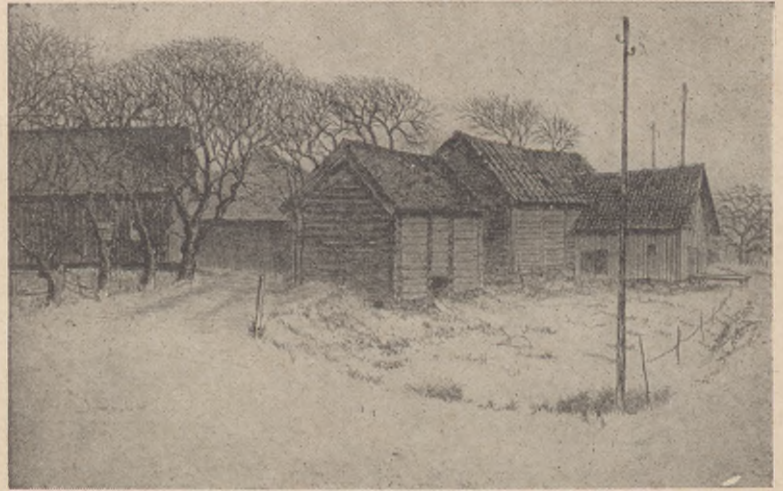
Många av oss har upplevt sommaren på landet. Många har levt ett sommarliv på landet i dess ursprungligaste form. Det vill säga

Björn Berg: "Slätterfestens första vals." Etsning.

Nils Wedel: "Hönsgården". Litografi.

Lennart Glemme: "Byn". Etsning.

levt nära jordens brukare, djur och växande säd.

Ännu ska det dröja innan vår svenska sommar kommer och öppnar hagens första grind på glänt. Ännu ska det dröja till gökens hoande, svalornas glidflykt och sommarens alla blomster. Det är tyst i badviken, inga ivriga barnaröster hörs. Logen är stängd för dragspelets lördagskvällsbrummande.

Vi tänkte i väntan på denna tid här samla några konstnärer kring motivet "livet på landet", se hur de i sin konst givit uttryck åt sina upplevelser inom detta område.

En mer representativ konstnär för motivkretsen än professor Emil Johansson-Thor kan man knappast tänka sig.

Det är en sällsynt harmonisk och helgjuten konstnärsgärning som vi möter i Johanson-Thors måleri, grafik och teckningar. Det är nästan uteslutande hans skånska hembygd som fått stå för motiven. Johanson-Thor släppte aldrig kontakten med gårdarna och slätterna där hemma, med markerna och människorna och vardagens arbete på den skånska hembygden — hela hans konstnärsgärning speglar en stor trofasthet och kärlek till hembygden och den gamla bondemiljön. Liksom hos Millet, som hade en avgörande betydelse för Johanson-Thors utveckling, spelar här blodsarvet in: båda var söner till gamla bondesläkter.

Det är en intim och stillsam konst som vi möter hos Emil Johanson-Thor. Han är en företrädare för den s. k. nya sakligheten — som vi mötte så många prov på under 20-talet,

t. ex. hos Otte Sköld och Fougstedt — han är en rättfram skildrare, han är detaljskarp i iakttagelsen, redogör långsamt och minutiöst för alla detaljer i motivet, han visar en äkta inlevelse, en naivistisk innerlighet och värme.

I Johanson-Thors konst kan vi följa årstidernas växling i hans hembygd, följa hans noggranna och kärleksfulla registrerande av arbetets gång ute på åkrarna och kring gårdarna. Här har vi valt att visa en litografi som skildrar en snötung dag hemma i byn.

Livet på landet är inte bara dagens möda och kvällens vila; festen och lössläpptheten har också sin plats. Björn Berg har framför allt gjort sig känd som storstadens skildrare; här har stadsbarns öga till omväxling fångat "Slätterfestens första vals". Storstadens snabba puls har inte konstnären kunnat fly ifrån. Här är alltså vardagens möda

glömd för några timmar: det är tjo och tjim, det är nyfikna blickar och gubbar pokulerande i skuggsvarta vrår. Och som kvällens kung tronar dragspelaren.

Lennart Glemme för oss till en by som är litet avvikande mot Johanson-Thors litografi; här möter oss mer av ålderdomens mossiga patina. Man får inför denna etsning en stark känsla av fädernas gärningar, men också av tidens flykt.

Hur kontrasteras inte denna stillhet och ödslighet av linjespelet i Nils Wedels "Hönsgården". Här är liv och rörelse; man ser faktiskt de knyckiga rörelserna framför sig och hör kacklet. Det är en alldeles utsökt komposition och förmedlar en fin dekorativ verkan.

I Bertil Liljeblads etsning "Vår vid Kullen" ser man vida åkrar och fält. Det är en blåsig vårdag och i rymden anar man fågelsången.

Bertil Liljeblad: Vår vid Kullen. Etsning.

Under en av sina stora riksturnéer kom den berömda trolleriprofessorn Max Hofzinsler till den lilla byn Svalåsen som låg mitt i det Lappland som ingen skrivit om och ingen turist bemödat sig om att upptäcka. Det fanns ett litet och ytterst primitivt Folkets Hus i byn och åskådarna packade sig så nära den lilla estraden att Hofzinsler kunde knacka de närmaste i skallen med sin trollstav. Men det betydde inget ty han trollade så djärvt och suveränt att de som då var med än i dag fortsätter att prisa honom.

Det fanns emellertid en åskådare i den lilla byn som visserligen imponerades av trollerierna men som ändå tog dem med den nypa salt som ärar och anstår en skeptiker. Han hade inte varit så långt utom sockengränserna men hade hunnit mixtra med ett och annat och han var framförallt i besittning av en myckenhet fantasi och en i överkant tilltagen dos av självförtroende.

När nu denne åskådare, som hette Enok Molin, gick hem från föreställningen resonerade han som så att visst var det duktigt gjort men det var ju ändå bara trol-

HOKUS POKUS

av HELMER GRUNDSTRÖM

leri och de knep Max Hofzinsler tillägnat sig kunde vem som helst lära sig bara man fick reda på hur man skulle bära sig åt.

Och det var lätt att ta reda på. Hofzinsler var generös nog att sälja en katalog över trolleriartiklar, ty han hade specialaffär i Norrköping. Enok Molin var en av de få som köpte katalogen och några dagar framöver studerade han den med

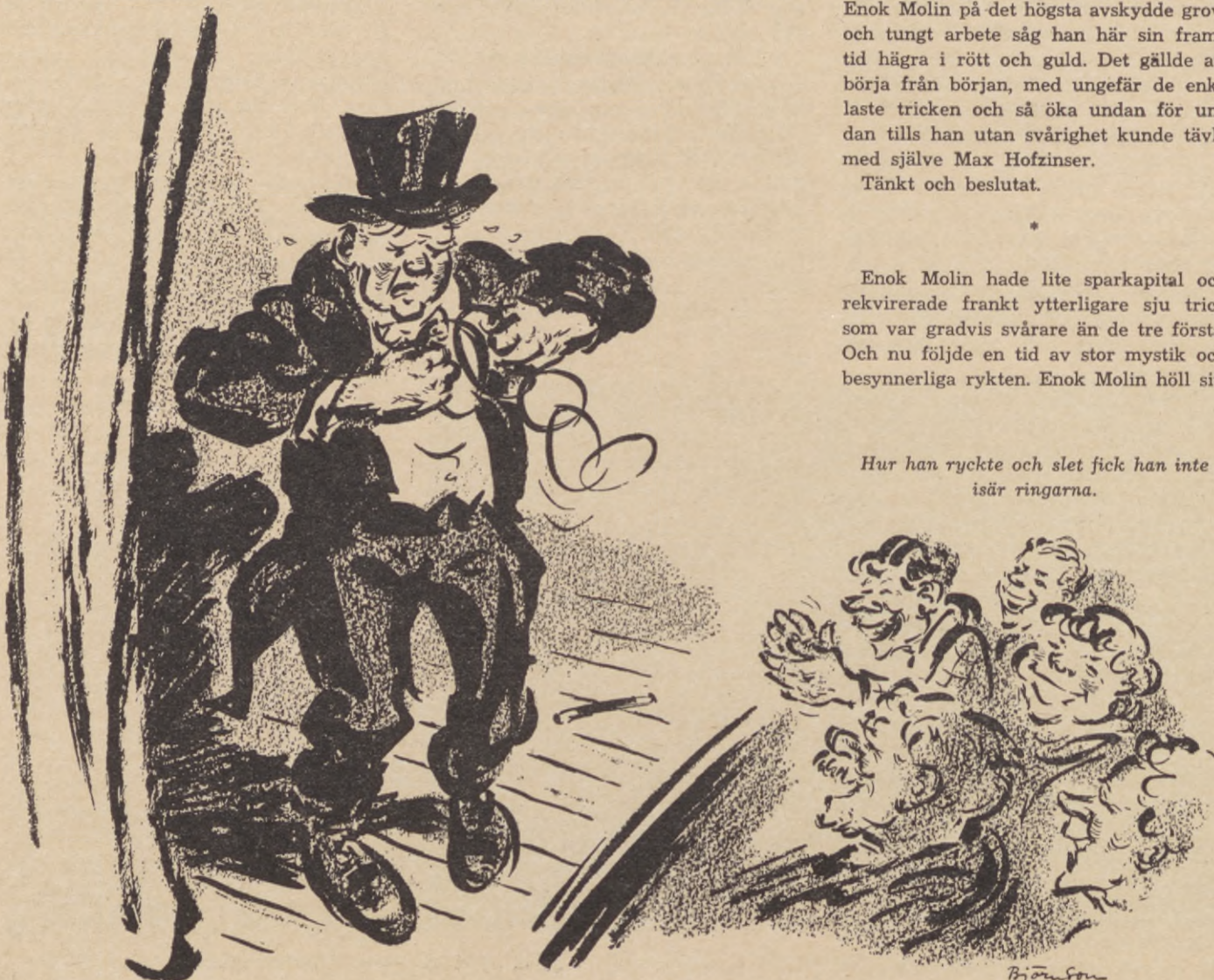
nit och brinnande intresse. Där fanns alla möjliga trolleriapparater från en krona och opp till sjuhundrafemtio så det var bara att välja. Den som kostade en krona var den där spiken man slår genom handen och den dyraste var den itusågade damen.

Enok Molin rekvirerade spiktricket och två andra småtrick för tre kronor vardera och efter en tids övning blev han rätt habil att utföra dem. Det var således bara en fråga om fingerfärdighet. Eftersom Enok Molin på det högsta avskydde grovt och tungt arbete såg han här sin framtid hägra i rött och guld. Det gällde att börja från början, med ungefär de enklaste trickerna och så öka undan för undan tills han utan svårighet kunde tävla med själve Max Hofzinsler.

Tänkt och beslutat.

Enok Molin hade lite sparkapital och rekvirerade framtal ytterligare sju trick som var gradvis svårare än de tre första. Och nu följde en tid av stor mystik och besynnerliga rykten. Enok Molin höll sitt

Hur han ryckte och slet fick han inte isär ringarna.

Björnson

rum låst och visade sig sällan. Han hade beslutat sig för att debuten skulle ske i hembyn och då gick det inte an att någon fick reda på hemligheterna i förväg.

Nu var det emellertid så att hälften av trickerna inte kunde utföras solo och Enok Molin måste se sig om efter en medhjälpare. Det var svårt nog, men slutligen bestämde han sig för en halv vuxen pojke som hette Pär. Pär var storväxt och ovig men i gengäld var han fåordig och osällskaplig och det förelåg ingen risk att han skulle prata bredvid mun. Han visade sig också tillräckligt intresserad och nu följde den period då Pär tillbringade sin mesta tid bakom Enok Molins lyckta dörr.

Så kom dagen för uppträdandet. Det var på sensommarn och föreställningen hade förberedats genom braskande affischer med feta bokstäver och med de tio trickerna noggrant angivna. Och själva reklamen utövade sin trollmakt. Enok Molin fick ungefär lika stor publik som Hofzinsers haft. Eftersom ingen är profet i sin fäderneby trodde ingen helhjärtat på Enok Molin men alla ville se om han skulle lyckas eller misslyckas och humöret var på toppen redan från början.

Och sannerligen blev inte detta en tillställning som minnesvärt folk pratar om än i dag. Men det blev en tillställning som på alla punkter skilde sig från Hofzinsers.

Enok Molin och Pär hade nog tränat och repeterat men det var väl premiärnervositeten som gjorde att allt gick åt pipan. Spiktricket utfördes perfekt men det var bara ingressen och ett trick som den minsta snorvalp kunde lära sig på tre minuter. Det var när Enok Molin tog itu med de svårare trickerna som det hände sig. Och huvudnumret, de fem ringarna, blev kulmen på fiaskot. Enok Molin kunde nämligen inte hitta den dolda punkten man skall trycka på för att ringarna skall springa åt var sitt håll. Hur han tryckte och slet fick han inte isär ringarna. Publiken skrattade, jublade, klappade händer, stampade fötter och bidrog i övrigt med goda och välmenade råd. Bifallet gjorde Enok Molin till ytterlighet nervös och ilsken och till slut slängde han ringarna över estraden och försvann i vredesmod bakom det ridåskynke som Pär plikttröget drog för.

Fiaskot var tillräckligt för att knäcka vem som helst men Enok Molin var inte vem som helst. Han kände till ordstävets om profeten och fädernebyn och han ville ha valuta för sina tio trick och sina hundra oanvända affischer. Och efter ytterligare några dagars hårdträning med Pär

...osämjan var så stor att Pär i fortsättningen vägrade att vara hjälpreda

drog han ut i världen för att med sin trollstav erövra nya publikskaror.

Det var en turné som räckte en månad och om denna turné blev inget skrivet men så mycket mer berättat. Vid återkomsten hade Enok Molin och Pär var sin version och osämjan var så stor att Pär i fortsättningen vägrade att vara hjälpreda. Lite och nästan inget betalt hade han fått för sin assistans och dessutom hade han fått lida så mycken smälek och begäbbelse från förbittrade åskådare att många år framöver inte vågade resa ut från sin hemby. Han var nämligen säker på att få smörj var han visade sig och det var med förtrytelsens darr på stämbanden med skamselns rosor på kinderna han uttalade sig om Enok Molins trollerier.

Enok Molin var dock inte den som tappade modet. Visst hade han fått publiken mot sig på ett par ställen men det berodde på att Pär burit sig så klumpigt åt. Det var, förklarade Enok Molin, Pär som förstört hela turnén och därför borde han inte ha nån betalning alls utan i stället erlægga plikt och skadestånd. Nu var skadan redan skedd och det ena fick jämna ut det andra. Under alla förhål-

landen var marknaden i de närmaste byarna förstörd och det blev att söka sig längre bort för att få slut på återstoden av de braskande affischerna.

Enok Molin tog sig en funderare och när han funderat färdigt kom han till insikt att han inte behövde någon assistent. Det stod visserligen så angivet i katalogen men Max Hofzinsers hade rest omkring utan medhjälpare och då skulle även Enok Molin kunna göra det. Det var bara att ändra på trickerna och ta det som blev över; det var ändå ingen som kunde veta om trickerna utfördes rätt eller ej. Allt var ju ändå bara skoj och Enok Molin var inte bara en ljusblå optimist, han ägde också ett rymligt och tånjbart samvete. Och så drog han för andra gången ut i världen med sina trolleriapparater och nu drog han iväg ensam. Så nu fanns det ingen som kunde bakdanta honom när han kom hem.

Han reste långt den här gången och om den första tiden av denna odysseé finns det bara små glimtar bevarade i de muntliga sägnernas mytologi. Turnén var förlagd till norr Jämtland och antagligen gick det skapligt ty annars skulle Enok Molin inte kunnat hyra Folkets Hus när han kom till Ulriksfors. Samhället befann sig i sin blomstring med ett par småindustrier och där gick det inte an att bjuda på vad skräp som helst.

Nu hände det sig så att under samma tid turnerade två andra trollerikonstnärer i Jämtland. Det var ett gift par som kal-

Forts. å sid. 16

Teckningar: SVEN BJÖRNSSON

Försök till litterär överblick

Att finna en gemensam nämnare för de böcker, som anmäles här är inte lätt. Det rör sig om betydande verk, dikt av särpräglade diktarprofiler, författare, som var och en uppnått mognad och inte längre låter sig inpassas i någon formel som "fem unga" eller under liknande samlingsstecken. Hur känsligt det kan vara med litterära etiketter — det torde våra litteraturhistorieskrivare ofta ha haft smärtsam erfarenhet av. Att sortera upp författare är nog en vansklig sysselsättning — och "man akte sig", som det stod i en gammal tysk grammatik, att inte gå vilse i de böjningsmönster även den litterära syntaxen kan fresta till. Man kan lätt gå vilse i ordregnet, fastna på de litterära normernas taggtråd eller gå ned sig på förrädisk vinteris, plumsa i vattnet och gå under "med man och allt" — dvs. med hela boktraven under armen.

Trots dessa risker försöker vi oss på en kollektiv eftergranskning av några betydande böcker och börjar med Artur Lundkvists bok därför att den råkar ligga överst i traven, kanske också därför att titeln, *Orians upplevelser*, väcker speciell nyfikenhet. Ingen blir besviken på innehållet om man inte är fullspikad med förutfattade teser om hur en handling bör "organiseras". Artur Lundkvist har frigjort sig från alla språkmässiga hämningar. Hans dikt flödar så att säga direkt ur källan. Landskap, människor och problem flyter ihop och förtätas i ett svepande bildfyrværkeri. Förvisso inga stillbilder. Och den som råkar ha gjort egna iakttagelser, t. ex. i de landskap författaren beskriver; granar som "fiskskelett", ett land av "upprepningar", pösiga gulgrå myrar, "filmjölkskor" och människor, som "måste lida av andnöd", har lite svårt att följa med. Förvisso är detta ett norrländskt landskap i Artur Lundkvists anda och sanning, förbryllande och fascinerande, liksom Orians övriga upplevelser bland hönsdrottningar, ensamma lärarinnor och ormkvinnor i Sydamerika.

Den stilbundne läsaren har nog lättare att följa med Pär Lagerkvist i bibliska landskap. Ännu en gång har den åldrande

Eyvind Johnson.

Harry Martinson, ett träsnitt av Knut V. Pettersson.

diktaren begett sig på pilgrimsfärd till helig mark. Om de litterära förtjänsterna torde väl här knappast behöva ordas, men några små reflexioner kring nobelpristagarens senaste kraftpresentation — för en sådan är det utan tvivel fråga om — ger en viss bakgrund åt nutida handlingsnormer och vårt sätt att katalogisera. Den kringströvande soldaten, av tillfälligheternas spel avskild från den romers-

ka huvudstyrkan, tog sig de friheter — ofta grovt brottsliga — vår egen tid spikar med festat tänkbara rubriker. Soldaten i Pär Lagerkvists bibliska tid hade föga sinne för vad vi brännmärker som högsta orätt, t. ex. mot en värnlös kvinna. Hans nästan stillsamma kommentar till våldtäktsbrott i största allmänhet avspeglar mycket av gängse tänkesätt om den starkares rätt och rättigheter: "herrefolksmentalitet" (ordet får genast nutidsaktualitet!). Hans — soldatens — reflexion var denna: "Men något särskilt märkvärdigt var inte mitt uppförande, för så gjorde vi alltid när vi fick tag i en kvinna." Detta om våldtäktsbrott och handlingsnormer, i här antydd bemärkelse, är nu inte det egentliga grundtemat i boken *Ahasverus död*. Bokens "budskap" ligger väsentligen på ett annat plan, men ur Lagerkvists ytligt sett nästan konstlöst enkla berättarstil kan dras så många stickspår till olika reflexioner — bokens rikedom ger gott utrymme och näring åt sådana, självständiga tankeutflykter från läsarens sida.

Tredje mannen i prosakretsen — vi ska ge sista ordet åt en lyriker — är Eyvind Johnson, som med en förbluffande självsäkerhet och elegans skildrar folket från Midnattens land, langobarderna, som utvandrade till Italia. Långt bort i tiden var de jägare som åt rätt kött. "De hade skogsfolkets list, havsfolkets långsyn och böljekunskap och stäppfolkets snabbhet." Vad säger manne professor Herbert Tingsten — knivskarp avrättare av alla teorier om s. k. folkkaraktärer — om denna karaktéristik? Men för att återgå till själva boken så är den en lysande studie i 700-tals tid och för att kunna göra en sådan skildring måste Eyvind Johnson tydligen ha tagit sitt inträde i Svenska Akademien på fullt allvar — han efterträdde historikern Nils Ahnlund i denna förnämliga församling.

I diktsamlingen *Vagnen* pendlar Harry Martinson vidare i minnen och framtidsvisioner. Rymdsperspektiven har för stunden fått vika för en mera "jordisk" lyrik. Minnenas värld och framtiden hör ihop menar diktaren, och den som avskär min-

nenas "rötter" är förstörare av "inre liv". De som talar "med hån om varje flykt in i framtiden" är också sabotörer — deras horisont blir "ett cirkelrunt sågblad". Nutiden får inte bli "som en stia", avskärmad och trång, ett liv i en cell, där "inga verkliga genomflöden" finns för minnas ande eller framtidens ande. Om vagnen handlar den sista avdelningen i samlingen, vagnen, som för oss till bad och månfröjd, mot lövad midsommarlycka, men även till "träflisig död", genom fällda bommar och evighetsgrindar.

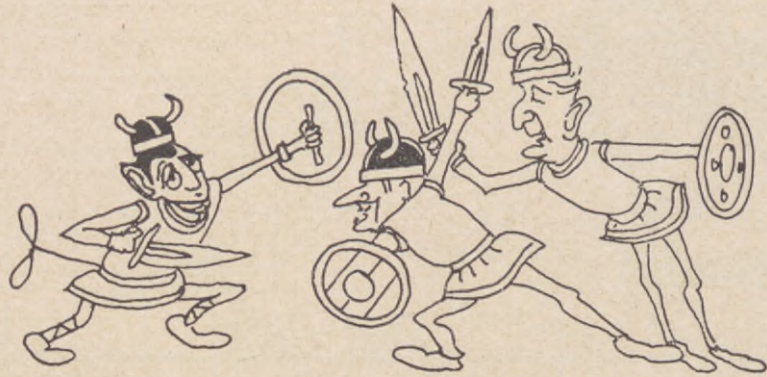

Av dessa fyra författare har redan tre säte i Svenska Akademien. Den fjärde, Artur Lundkvist, borde, enligt vad en känd författare och litteraturanmälare nyligen hävdade, rätteligen också höra hemma i den anrika församlingen. Till detta kan ytterligare anföras, att de franska kollegerna gärna på bokens titelsida sätter "DE L'ACADEMIE FRANÇAISE", dvs. att de tillhör den franska motsvarigheten till vår akademi. Vår svenska blygsamhet förbjuder väl liknande "firmatecken" av våra upphöjda litterära yrkesutövare, men ska man spinna vidare på upphøjelsens tråd, låt gå för ytterligare ett lyft: med sin roman *Hans nådes tid* är faktiskt Eyvind Johnson snart mogen för ett nobelpris i litteratur.

S. H.

Artur Lundkvist: *Orians upplevelser, Tiden*, pris 21:—.
 Pär Lagerkvist: *Ahasverus död, Bonniers*, pris 13:50.
 Eyvind Johnson: *Hans nådes tid, Bonniers*, pris 27:50.
 Harry Martinson: *Vagnen (dikter), Bonniers*, pris 17:50.

POLITISK SATIR

Vem är Tage Slingerskank, Jarl Väderskutt, Bertel Pendelkråka? Jo, figurerna tillhör den tid då Gustaf Mångvis var konung i Svitjod; de tre hövdingarna leder var sin "flock" på "Tinget", där alla stora avgöranden äger rum. Där finns också många andra, t.ex. Ingemar Bankenos,

som for till Vinland för att utkämpa en tvekamp, men de flesta striderna utkämpas dock på Tinget. Oms-katten, piltskärven och tvångstrygden har tillhört de stora stridsfrågorna. Den som nu inte är så hemma i den fornnordiska vokabulären har stor nytta av ordlista med förklaringsar författaren till boken *Svitjod och dess hövdingar* välvilligt står till tjänst med.

Om vi tillhör den aktiva skara som via allmannalur (radio) och fladderburk (TV) följer de politiska avgörandena, har vi extra nöje av denna fornnordiska satir: text av Gunnar Ericsson och dråpliga teckningar av Ewert Karlsson (EWK). Förlaget — LT:s förlag — bidrar till att befästa det goda humöret i folkhemmet till ett pris av riksdaler 14:50 för den festliga krönikan i bokform.

S. H.

■ TBC-SJUKA I TURKIET

Forts. fr. sid. 9

Rehabiliteringscentralen vid lungsjukhuset i Yedikuler, Istanbul

Centralen upprättades på sjukhuset för lungtbc 1954, i och med att organisationen för omskolnings- och arbetsterapi började sin verksamhet. Här finns avdelningar för radiomontage, ackumulator-elektricitet, typografi, järnsvarvning, träsnideri och tillverkning av leksaker. Arbetet på centralen avser i första hand psykisk förbättring.

Lärarna är till största delen f. d. patienter. För de kvinnliga patienterna finns möjlighet till utbildning i maskinskrivning, stenografi, sömnad och tillverkning av konstgjorda blommor. Vid denna central utbildas också lärare för andra centraler. En del av patienterna är barn som haft meningestbc. De får här sin skolutbildning på ett sätt som gör att

de mycket väl kan hävda sig gentemot sina friska kamrater utanför sjukhuset.

Rehabiliteringscentralen för tbc-bekämpande i Sisli, Istanbul

Centralen grundades av föreningen mot tbc 1954 och bedriver dagsysselsättning. Vid sidan av poliklinikbehandling får patienterna också regelbundna vilokurer. De sjuka erhåller även gratis måltider samt lön för en del av sitt arbete. Genom läkarnas förmedling finner några tillfrisknade patienter anställning i banker och vid tidningar.

Rehabiliteringscentralen vid Atatürk-sanatoriet i Ankara

Atatürk-sanatoriet för tbc-sjuka är en av de största anstalterna i Turkiet. Organisationen är starkt inriktad på arbetsterapi och rehabilitering. De sängliggande sjuka sysselsätts med att binda album, fläta korgar och bälten samt tillverka konstgjorda blommor. De som arbetar i någon

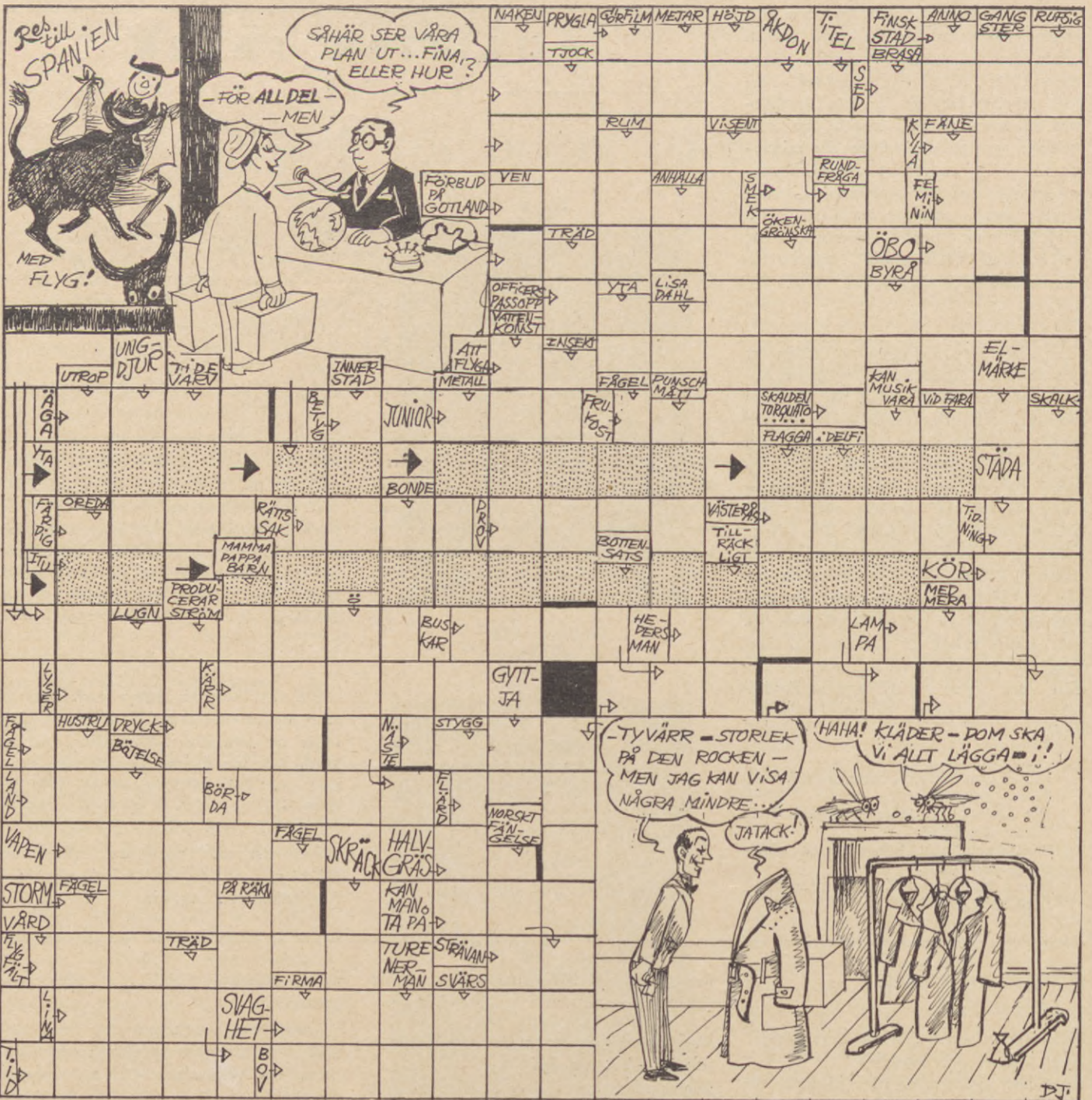
av verkstäderna utbildas i ett eller annat hantverk.

I anstaltens avdelningar utbildas i fotografering, tillverkas gardinstänger, fotoramar, lampskärmar, allehanda nipper, skrivbordsutensilier, träarbeten, sniderier m. m. icke förglömmades utmärkta konsthantverksartiklar.

Arbetsterapi i Turkiet avser att utbilda patienterna i ett yrke, befria dem från den sedvanliga sjukhusmonotonien samt att ge dem psykiskt stöd.

Att finna arbete åt de tillfrisknade är i och för sig ett problem, då folket ställer sig avvisande mot de f. d. sjuka. De måste antingen äga något eget kapital för att komma i gång eller tvingas att hemlighålla sin sjukdom för att få anställning.

Genom de nya lagar som förberedes torde det bli möjligt att få socialförsäkringen utsträckt att gälla hela folket och åter inlemma de sjuka i samhället.

Bildkryss nr 2

Namn

Adress

Postadress

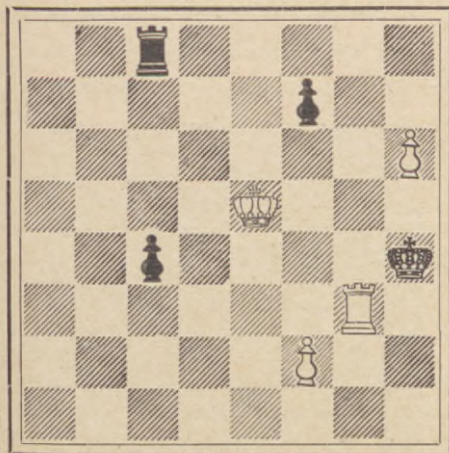
Vårt febr.-kryss rymmer som vanligt lite av varje från olika områden i vårt liv och leverne. Sätt i gång - lycka till!

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 10 mars. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrev vara märkta "Bildkryss nr 2". - Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status' aprilnummer 1961.

Redigerat av
A. HILDEBRAND

STUDIE
av E. Holm
Tidskrift för Schack 1910

Vinst.

Den svenske pionjären på studieområdet — E. Holm — har komponerat många utsökta och lärorika slutspelsstudier. Ett av hans alster ser vi ovan. Det lika materialet till trots vinner vit, ty terrängfördel och pjäsernas aktivitet är i tornslutspel ofta av större betydelse än materialet. Lösningen är inte lång — 4—5 drag — och bör därför kunna hittas t. o. m. av mindre rutinerade spelare. Lösningen återfinns på sid. 26.

I TYPISK THAL-ANDA

utvecklades nedanstående parti som spelades i jul- och nyårsturneringen i Stockholm. Världsmästaren Thal tvingar här Tysklands främste stormästare Unzicker till kapitulation i 25 drag!

Spanskt

Vit: M. Thal, Sovjet

Svart: W. Unzicker, Tyskland

1. e2—e4	e7—e5
2. Sg1—f3	Sb8—c6
3. Lf1—b5	a7—a6
4. Lb5—a4	Sg8—f6
5. 0—0	Lf8—e7
6. Tf1—e1	b7—b5
7. La4—b3	d7—d6
8. c2—c3	0—0
9. h2—h3	Sc6—b8

Hittills har spelarna hållit sig till huvudvarianten i spanskt parti. Svarts senaste drag är dock mera modebetonat. Vanligare är 9.—, Sa5 som tvingar Lb3 till e2. Partidraget är inte dåligt, men gör svarts försvar mera svårspelat.

10. d2—d4 Sb8—d7

11. c3—c4 c7—c6

Svarts försvarsställning verkar solid, men likväl behöver vit bara ett drag för att slå hål i den.

12. c4—c5! Dd8—c7

Slaget 12.—, dxc5 kostar efter 13. dxe5, Sh5. 14. g4 en pjäs.

13. c5xd6 Le7xd6

14. Lc1—g5 c7—c5

15. d4xc5 Ld6xc5

16. Sb1—c3 Lc8—b7

Svart är förmodligen ganska nöjd med sin ställning, men det visar sig snart, att vit med rätta värderat ställningen till sin fördel.

17. Ta1—c1 Dc7—b6

18. Te1—e2 Tf8—e8

19. Sc3—d5 Lb7xd5

Punkten d5 börjar besvära svart.

20. Lb3xd5 Ta8—d8

21. Te2—c2 — —

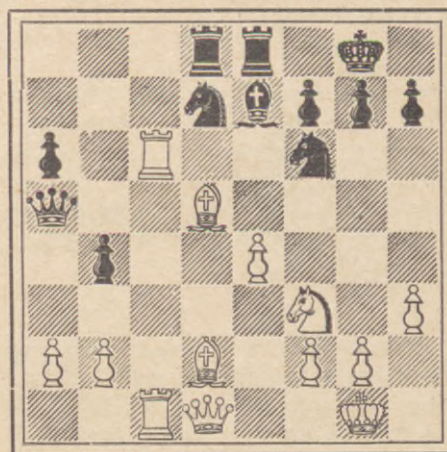
Nu är det inte enbart punkten d5 utan även c6 som vållar svart bekymmer.

21. — — Lc5—e7

22. Tc2—c6 Db6—a5

På några få drag har den svarta ställningen blivit helt hoppresad.

23. Lg5—d2! b5—b4

24. Ldxf7+ — —

Det skulle bara fattas att en världsmästare försitter en sådan chans!

24. — — Kg8xf7

25. Dd1—b3+ uppgivet

Genom 23 Ld2 hade vit befriat fältet g5 för sin springare, vilket gav löparoffret en förödande verkan. På 25.—, Kf8 följer 26. Sg5xd5 (enda sättet att parera det dubbla matthotet på f7 och h7) 27. Sd6f Kf7. 28. exd5 (eller 28. Sxd8f) och saken är klar. Även 25.—, Sd5. 26. exd5 resulterar i snabb vinst för vit.

”HISTORISK JULHANDEL” (Julpristävlingen)

Det ”underliga” affärsfolket i Status julpristävling har rönt ett enastående intresse från läsekretsens sida — samma rekord i intresse och lösningar gäller julbildkrysset. Redaktionen drog en suck av lättnad då tävlingstiden var ute. Visst gläder vi oss åt brevsförden, men att se på brevbärarnas trötta ansikten grumlar fröjden en smula. Nu har vi dock den stora glädjen att publicera pristagarnas namn — slutet gott allting gott. Och här är de riktiga kungligheterna, som Ni träffade i vårt varuhus:

Lösning

- Magnus Ladulås
- Gustaf III
- Johan III
- Adolf Fredrik
- Kristina
- Oskar II
- Karl XII
- Erik XIV
- Gustaf Vasa
- Margareta

JULBILDKRYSS

Svenska folket är andligt vitalt och tävlingslusten i bildkryssbranschen hjälper till att skapa full sysselsättning åt frimärks- och kuverttillverkning för denna

väldiga brevsförden. För vår del vill vi först tacka för intresset och gratulera pristagarna. Tyvärr har vi inte utrymme för lösningen denna gång, men vi hoppas att kunna publicera ”rutorna” till de månatliga kryssen i fortsättningen i likhet med vad som skett tidigare.

Pristagare (Historisk julhandel)

- 1:a pris 100 kr: Ann Johansson, Falsen 1, Stora Vika.
- 2:a pris 50 kr: Ove Adlers, Blackebergsplan 3, Bromma.
- 3:e pris 25 kr: Sören Håkansson, Älgården, Arvika.
- 4:e pris 15 kr: Svante Lundgren, 2:a Långgatan 48, Göteborg SV.
- 5:e pris 10 kr: Sven Andersson, Slussgatan 2—4 C, Örebro.

Tre priser (Status under ett år) tillfölla: Fru Astrid Nyrop, Broby, fru Greta Ljungkvist, Ö. Grängsgatan 28, Osby, och Edit Malmqvist, Fjällgatan 1 C, Borås.

Pristagare (Julbildkrysset)

- 1:a pris 50 kr: Gunvor Nordbrandt, Krokvägen 9, Umeå.
- 2:a pris 25 kr: Valborg Landelius, Artemisgatan 10, Stockholm No.
- 3:e pris 15 kr: Svea Blomqvist, Hyttegatan 50, Säftele.
- 4:e pris 10 kr: Hertha Svensson, PL 565 B, Mörrum.
- 5:e pris 5 kr: Allan Nilsson, Nygatan 3, Billesholm.

■ LUNGKLINIKEN . . .

Forts. fr. sid. 13

lokaler för centraldispensären. Detta betyder att trafiken minskar i dispensärvången. I översta våningen finns mottagningsrum för kurator, tandläkare, gymnastiklokaler, lokaler för arbetsterapi och två öppna ligghallar m. m.

Om man nöjer sig med denna korta re-
dovisning — med hänvisning till fortsätt-
ning i text och bilder på sid. 14—15 —
kan det slutligen vara lämpligt med några
reflexioner över vad det betyder att lung-
sjukvården på detta sätt direkt infogas i
länets sjukvård i övrigt. Den gamla sana-
torievården var, bl. a. av geografiska skäl,
en ganska isolerad specialitet inom medi-
cinen. Doktor Källqvist hyllar principen
om "medicinens odelbarhet", dvs. fritt
översatt att olika specialister har möjlig-
het till samverkan för att uppnå bästa
möjliga resultat för den vårdbehövande
patienten. Varje vecka träffas läkarna
inom olika specialiteter i Eskilstuna för
rådslag, och vid dessa lördagsträffar finns
även rehabiliteringsläkaren med. Denna
samarbetsform är utan tvivel ett viktigt
led för de sjuka människornas medicinska
och sociala rehabilitering. S. H.

Medicinska karaktärer

Leversjuka är skarpsinnigast ti-
digt på morgonen. Mot solned-
gången blir de upprörda och
livliga och vid midnatt är de
lugna.

Hjärtsjuka är skarpsinnigast vid
middagstiden, upprörda och liv-
liga vid midnatt och lugna tidigt
på morgonen.

Mjältsjuka är skarpsinnigast vid
solnedgången. Vid soluppgången
är de upprörda och livliga och
på eftermiddagen är de lugna.

Lungsjuka är skarpsinnigast före
solnedgången. Vid middagstid är
de upprörda och livliga och vid
midnatt lugna.

(Ur en kinesisk läkarbok)

Ni har väl inte glömt

att prenumerera på Status? Ni
kan reparera försummelsen,
innan det blir avbrott på
grund av att tiden för Er pre-
numeration utgått.

Insänd beloppet — prenu-
merationspris: helår kr 10:—
på postgirokonto nr 95 00 11
till Tidskriften Status, Box
4149, Stockholm 4.

Schacklösning

Lösning till E. Holms schackstudie:
1. h7! (Det gäller att spela aktivt — då
bonden h7 är svårskyddad offras den för
att deplacera det svarta tornet.) 1.—, Th8.
(På 1.—, Tc5† följer 2. Kf4, Th5. 3. Tg1!
med matt eller tornvinst.) 2. Tg8! T×h7.
3. Tg1! Th6. 4. Kf5! Th5†. 5. Kf4 med
vinst. Inte heller 3.—, Kh5 räddar svart:
4. Kf5, Kh6. 5. Kf6! och vinner.

Einar Lind: MÄNNISKOR och PARAGRAFER

"Göteborgs socialvårdare nr 1"
skriver Göteborgs-Tidningen
om syssloman Einar Lind

"30 år inom socialvården — fattigvården
hette det tills för några år sedan — och
han har inte förlorat tron på männi-
skorna"

EN BOK FÖR SOCIALVÅRDARE — kommunala förtroendemän
— för alla som vill veta något om verkligheten i "hjälpformernas
värld".

STATUS FÖRLAG, Box 4149, Stockholm 4

Härmed beställes

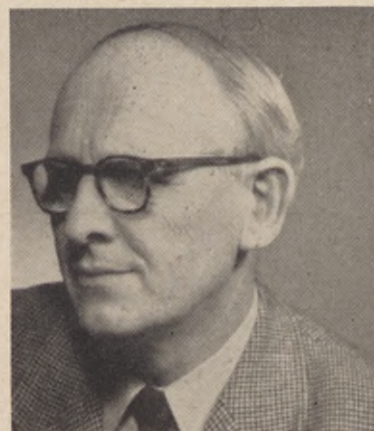
..... st. ex. av boken "Människor och paragrafer" att sändas mot post-
förskott till ett pris av kronor 6:50 per ex. + expeditonsavgift 1 kr.

Namn

Adress

Var god texta — tack!

Status 2/1961

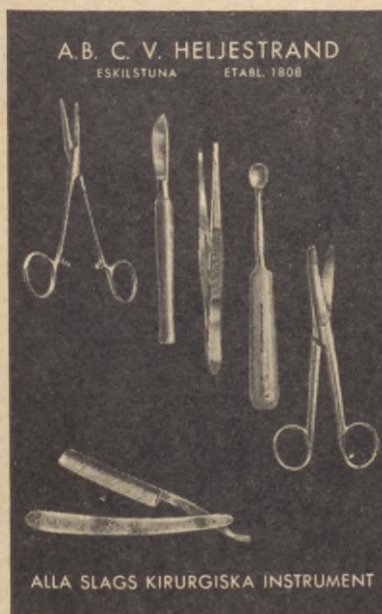

BODEN

Kommanditbolaget
BETONG

SANDER & Co, Hednoret
Telefon Boden 650 16

ESKILSTUNA

NORRKÖPING

FIRMA MARTIN JANSSON
Godsgatan 11 Telefon 244 98
— NORRKÖPING —

Säljer: Byggnadsmaterial
Utför: Asfalt- och Isolations-
arbeten, Massagolv m. m.

NYKÖPING

AB Nyge-Verken

Hemgårdsvägen 10
Tel. 173 40 växel

Köp solstickan!

**SOLIDARITET
ÖVER GRÄNSERNA**

är riktmärket för årets stora
LO-aktion för stöd åt fack-
föreningsrörelsen i materiellt
mindre utvecklade länder

**Fackliga, sociala och
ekonomiska problem**

hemma och ute
belyses och debatteras i

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN
— organ för LO —

Utkommer varje vecka Prenumerationspris 10 kr.

STOCKHOLM

**Svenskt Papper
Aktiebolag**

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för
tryckerier

Specialitet:

Tryckpapper för böcker och
tidskrifter. Broschyromslag

UPPSALA

allt i virke
allt i byggnadsmaterial från

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN

länets ledande bränsleleverantör

ved - kol - koks - briketter

**UPPSALA LÄNS
SKOGSÄGAREFÖRENING**

Huvudkontor Svartbäcksgatan 2
Uppsala. Tel. växel 395 90

Vård på konvalescenthem ger

REKREATION • VILA

● KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA

Telefon: Växjö 601 07 (Kronobergs län)

Plats för 14 gäster

● FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,
UNDERSÅKER (Jämtlands län)

Telefon: Undersåker 11

Plats för 24 gäster

● KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,
EDSBJÖRKE (Värmlands län)

Telefon: Sunne 271 65

Plats för 30 gäster

● FRITIDSGÄRDEN RAMNÅS, Postfack 42, TORUP

Telefon: Torup 138 (Hallands län)

Plats för 20 gäster

● KONVALESCENTHEMMET ÄSEN, ÄSLJUNGA

Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)

Plats för 20 gäster

● LÅNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM

(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)

Telefon: Södra Hoka 11

Vintertid Karlshamn 1566

Plats för 22 gäster

● SEMESTERHEMMET SVANHOLMEN

(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)

Adr.: Stiftelsen Svanholmens Vilo hem,

Kamregatan 3, MALMÖ C

Telefon: 040,97 53 44

Plats för 27 gäster

EFTERVÅRD = FÖREBYGGANDE
VÅRD

Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom De Lungsjukas Riksförbunds lokalföreningar